

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет інноваційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Туризм»

на тему: «Сільський зелений туризм в Дніпропетровській області: виклики та
основні тенденції розвитку в сучасних умовах»

Виконав:
здобувач IV курсу
спеціальності 242 «Туризм»
Дуленко О. М.

Керівник:
к.геогр.н., доц. Горб К. М.

АНОТАЦІЯ

Дуленко О. М. Сільський зелений туризм в Дніпропетровській області: виклики та основні тенденції розвитку в сучасних умовах. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро.

Метою роботи є дослідження сучасного стану та виявлення проблем розвитку сільського зеленого туризму в Дніпропетровській області, а також розробка рекомендацій для його подальшого розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнної розбудови.

Об'єктом дослідження є процес розвитку сільського зеленого туризму.

Предмет дослідження – теоретичні засади та прикладні аспекти розвитку сільського зеленого туризму в умовах Дніпропетровської області.

Встановлено, що сільський зелений туризм (СЗТ) є перспективним напрямком для економічного, соціального та культурного розвитку сільських громад, збереження національної ідентичності та психологічної реабілітації населення. Проаналізовано сутність та класифікацію СЗТ, його значення для України та Дніпропетровської області зокрема. Виявлено, що, незважаючи на значний потенціал, розвиток СЗТ в Україні стикається з низкою проблем, зокрема відсутністю спеціалізованого законодавства, нечітким визначенням термінів, складнощами з оподаткуванням та отриманням грантів, а також недостатньою державною підтримкою. Особливу увагу приділено впливу воєнного стану на розвиток СЗТ, який спричинив руйнування інфраструктури, безпекові ризики, зниження попиту та економічну кризу. Розглянуто історію становлення СЗТ в Дніпропетровській області, її природний та культурний потенціал, зокрема феномен Петриківського розпису, а також інші потенційні туристичні локації.

Для вирішення поставлених у роботі завдань було використано методи статистичного аналізу, системного аналізу, узагальнення та порівняння, економічного аналізу, групування, графічного моделювання, спостереження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в наступному: запропоновані в роботі рекомендації щодо розвитку сільського зеленого туризму є економічно обґрунтованими та дозволять підвищити показники ефективності діяльності підприємств у цій галузі та зміцнити їхні конкурентні переваги на ринку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 65 сторінок тексту, 24 рисунки, 13 таблиць. Список джерел включає 41 найменування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ, РОЗВИТОК, ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ, ВОЄННИЙ СТАН, ПІСЛЯВОЄННА РОЗБУДОВА, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ.

ABSTRACT

Dulenko O. M. Rural green tourism in Dnipropetrovsk region: challenges and main development trends in modern conditions. Qualification work for the degree of higher education "bachelor" in specialty 242 Tourism. – University of Customs and Finance, Dnipro.

The diploma work is to study the current state and identify problems in the development of rural green tourism in the Dnipropetrovsk region, as well as develop recommendations for its further development under martial law and post-war development.

The object of the study is the process of developing rural green tourism.

The subject of the study is the theoretical principles and applied aspects of the development of rural green tourism in the Dnipropetrovsk region.

It has been established that rural green tourism (RGT) is a promising direction for the economic, social and cultural development of rural communities, the preservation of national identity and the psychological rehabilitation of the population. The essence and classification of the RGT, its significance for Ukraine and the Dnipropetrovsk region in particular, are analyzed. It is revealed that, despite the significant potential, the development of the RGT in Ukraine faces a number of problems, in particular, the lack of specialized legislation, unclear definition of terms, difficulties with taxation and obtaining grants, as well as insufficient state support. Particular attention is paid to the impact of martial law on the development of the RGT, which caused the destruction of infrastructure, security risks, reduced demand and economic crisis. The history of the formation of the RGT in the Dnipropetrovsk region, its natural and cultural potential, in particular the phenomenon of Petrykivka painting, as well as other important tourist locations are considered.

To solve the tasks set in the work, methodical statistical analysis, systemic analysis, generalization and comparison, economic analysis, grouping, graphic modeling, and observation were used.

The practical significance of the results obtained is as follows: the recommendations proposed in the work on the development of rural green tourism are economically justified and allow to increase the efficiency of enterprises in this field and strengthen their competitive advantages in the market.

Structure of the work. The work consists of an introduction, 3 sections, conclusions; contains 65 pages of text, 24 figures, 13 tables. The list contains 41 sources of the name.

KEYWORDS: RURAL GREEN TOURISM, DEVELOPMENT, PROBLEMS, CHALLENGES, MARTIAL ARTS, POST-WAR REGULATION, DNIPROPETROVSK REGION.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, РОЗВИТОК В УКРАЇНІ.....	9
1.1. Теоретичні засади розвитку сільського зеленого туризму	9
1.2. Законодавча база та проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні в сучасних умовах.....	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	20
РОЗДІЛ 2 СТАНОВЛЕННЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ... ..	20
2.1. Історія становлення сільського зеленого туризму в області	20
2.2. Сучасний стан розвитку сільського зеленого туризму області: ключові дестинації та підприємства	23
2.3. Проблеми розвитку сільського зеленого туризму області в умовах воєнного стану та шляхи повоєнної розбудови	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	33
РОЗДІЛ 3 ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ НА БАЗІ ФЕРМИ-СИРОВАРНІ «ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ».....	35
3.1. Ферма-сироварня «Зелений Гай» як одне з провідних підприємств сільського зеленого туризму Дніпропетровській області	35
3.2. Авторська туристична програма «Перехрестя сили»: зміст та конкурентні переваги	41
3.3. Формування ціни та особливості виведення продукту на туристичний ринок	49
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час сільський зелений туризм став не лише альтернативою до класичного поняття туризму, проте, також виявився важливим інструментом, що підтримує культурний спадок та економічну стабільність на сільських територіях. В умовах воєнного стану в Україні ця галузь стає ще більш актуальною, оскільки здатна забезпечити зайнятість населення, сприяти інтеграції внутрішньо переміщених осіб, підтримувати малий бізнес та зміцнювати соціальну стабільність громад. Зміни, що відбуваються в структурі попиту на туристичні послуги, зумовлюють пошук нових підходів до розвитку туристичного сектору в регіонах, зокрема в Дніпропетровській області, яка має значний природно-ресурсний, історичний, культурний та людський потенціал. Водночас розвиток сільського зеленого туризму стикається з низкою проблем: брак інвестицій, людських ресурсів, виклики безпеці, обмежений маркетинг та відсутність регулювання на законодавчому рівні. У такій ситуації ефективне планування, модернізація туристичних продуктів, створення унікальних програм та адаптація до воєнного та повоєнного контексту мають вирішальне значення для конкурентоспроможності місцевих туристичних підприємств. Стратегічне бачення розвитку зеленого туризму, що базується на аналізі ринку, потребах споживачів, місцевих ініціативах та інноваційних підходах до організації туристичних послуг, створить передумови для економічного відновлення сільських територій.

Над питанням сільського зеленого туризму працювали такі автори: С. П. Батиченко, Л. В. Мельник, О. О. Долинська, Л. А. Гуцал, Т. Г. Гільберг, С. В. Кадош, В. Є. Редько та ін.

Метою роботи є дослідження сучасного стану та виявлення проблем розвитку сільського зеленого туризму в Дніпропетровській області, а також розробка рекомендацій для його подальшого розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнної розбудови.

Для досягнення мети були визначені та вирішені такі завдання:

- проаналізувати сутність, принципи та класифікацію сільського зеленого туризму;
- розглянути нормативно-правове забезпечення галузі в умовах воєнного стану;
- дослідити історичні передумови розвитку сільського туризму в регіоні;
- проаналізувати сучасний стан та виклики для підприємств зеленого туризму в Дніпропетровській області;
- провести організаційно-економічний аналіз діяльності ферми-сироварні «Зелений гай»;
- визначити перспективні напрямки повоєнного відновлення сільського туризму в регіоні;
- розробити авторську туристичну програму на базі місцевого туристичного об'єкта;
- оцінити ефективність та можливості реалізації запропонованої програми.

Об'єктом дослідження є процес розвитку сільського зеленого туризму як складової регіонального господарського комплексу.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти розвитку сільського туризму в умовах кризового та посткризового періодів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань було використано методи системного аналізу, порівняння, узагальнення, спостереження, картографічний, графічної візуалізації, а також аналітичні методи вивчення соціально-економічних процесів. У роботі також застосовано елементи проектного підходу під час розробки туристичної програми.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, статистичні матеріали Державної служби статистики, інтернет-ресурси, інформація з

офіційних веб-сайтів туристичних об'єктів Дніпропетровської області, а також результати власних спостережень.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування запропонованої туристичної програми як моделі адаптації підприємства сільського туризму до умов кризи, а також у рекомендаціях щодо підвищення конкурентоспроможності галузі в Дніпропетровській області. Отримані результати можуть бути використані в діяльності місцевих органів влади, туристичних операторів, агросадиб та фермерських господарств.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи були викладені автором на основі власного досвіду, отриманого під час занять та безпосередньої роботи на фермі «Зелений гай», а також доповідалися на двох науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі Вступу, трьох розділів, висновків, містить 65 сторінок тексту, 24 рисунків, 13 таблиць. Список джерел включає 41 найменування.

У першому розділі розкривається теоретико-методологічна основа сільського зеленого туризму. Висвітлюється його сутність як форми альтернативного туризму, наводиться класифікація видів сільського туризму, розглядаються фактори, що впливають на його розвиток. Окрема увага приділяється нормативно-правовій базі, яка регулює діяльність у цій сфері в Україні. Проаналізовано ключові проблеми розвитку СЗТ в сучасних умовах, зокрема в контексті викликів, пов'язаних із воєнним станом.

Другий розділ присвячений аналізу розвитку сільського зеленого туризму в Дніпропетровській області. Вивчається історія становлення цього напрямку в регіоні, визначаються ключові етапи та чинники його активізації. Оцінюється сучасний стан туристичної інфраструктури, подається характеристика провідних туристичних дестинацій і підприємств, які здійснюють діяльність у сфері СЗТ. Значну увагу приділено аналізу проблем, викликаних воєнним станом, а також розгляду перспектив і стратегій повоєнної відбудови галузі.

У третьому розділі представлено приклад практичного втілення туристичного продукту, авторського маршруту розробленого на базі ферми-сироварні «Зелений Гай». Розкривається значення цього підприємства в розвитку СЗТ області, подається зміст авторської програми «Перехрестя сили», її тематичне наповнення, унікальність та конкурентні переваги. Окремо проаналізовано цінову політику, способи просування продукту на туристичному ринку та можливості для залучення цільової аудиторії.

РОЗДІЛ 1

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

1.1. Теоретичні засади розвитку сільського зеленого туризму

Сільський зелений туризм (СЗТ) характеризується як вид туризму, основною ідеєю якого є відпочинок та рекреація завдяки віддаленню від великих міст та індустріальних районів. Концепція даного виду туризму полягає у відвіданні сільських місцевостей та незабруднених регіонів, сповнених природною красою.

Наразі СЗТ набирає стрімкої популярності та попиту не тільки в Україні, а й в усьому світі. Сучасні туристи все частіше намагаються триматися подалі від шуму та метушні міста, шукають спокою, приємної атмосфери та можливості «доторкнутися» до природи. Ці намагання стають не лише засобом відпочинку, але й гарним вибором у сторону природного та чистого середовища, здорового харчування з натуральних продуктів, пізнання місцевої культури та традицій. У цьому контексті СЗТ має важливе потенційне джерело [2, 7].

Сільський зелений туризм в основному спрямований на відновлення сил та відпочинок, але він також може бути присвячений пізнавальним та культурним аспектам. Розвиток цього напрямку значною мірою може забезпечити розвиток внутрішнього туризму в Україні та в усьому регіоні.

Перш за все, варто врахувати сутність СЗТ як явища (рис. 1.1).

Також важливо розглянути класифікацію СЗТ, оскільки від неї залежать основні організаційні аспекти реалізації туристичних процесів (рис. 1.2).

Сільський зелений туризм першочергово орієнтований на відвідування сільської місцевості для ознайомлення з культурою, повсякденним життям, природою та участі в місцевому житті. Також важливим аспектом даного виду туризму є рекреація та відновлення завдяки відпочинку від галасу та забруднення міст. Його метою також є відродження сільського життя, створення додаткових

джерел доходу для місцевого населення, збереження національних традицій та ремесл [7].

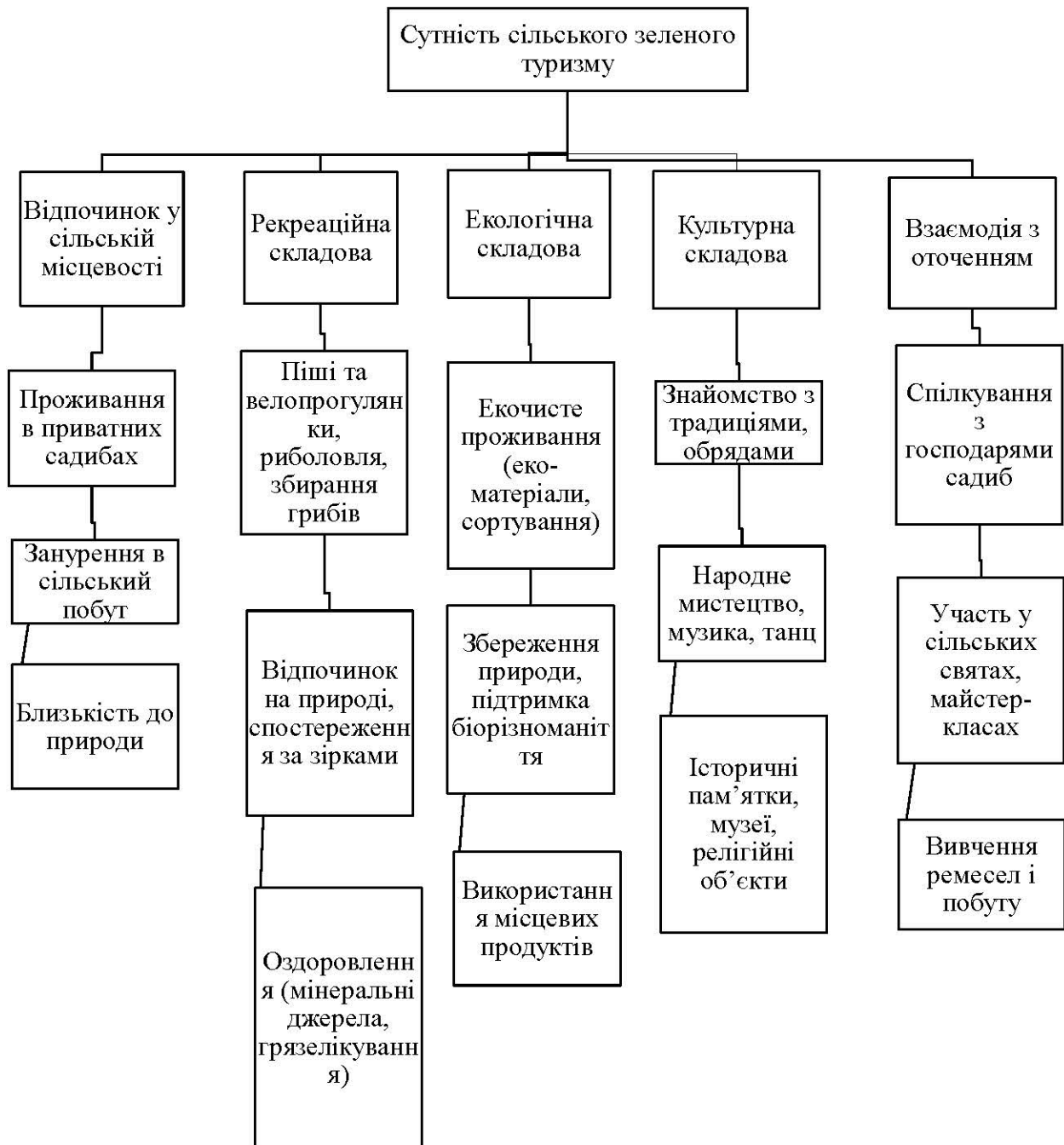

Рисунок 1.1 – Сутність сільського зеленого туризму

Джерело: створено на основі [1, 2, 3]

Відображаючи загальну сутність СЗТ, розуміння цього терміну збільшується та дає можливість розглянути це питання більш детально, при

роботі з даним видом туризму варто розуміти, що це доволі широке питання, і варто звернути увагу на пені деталі при роботі з цим терміном та усім, що витікає під час роботи.

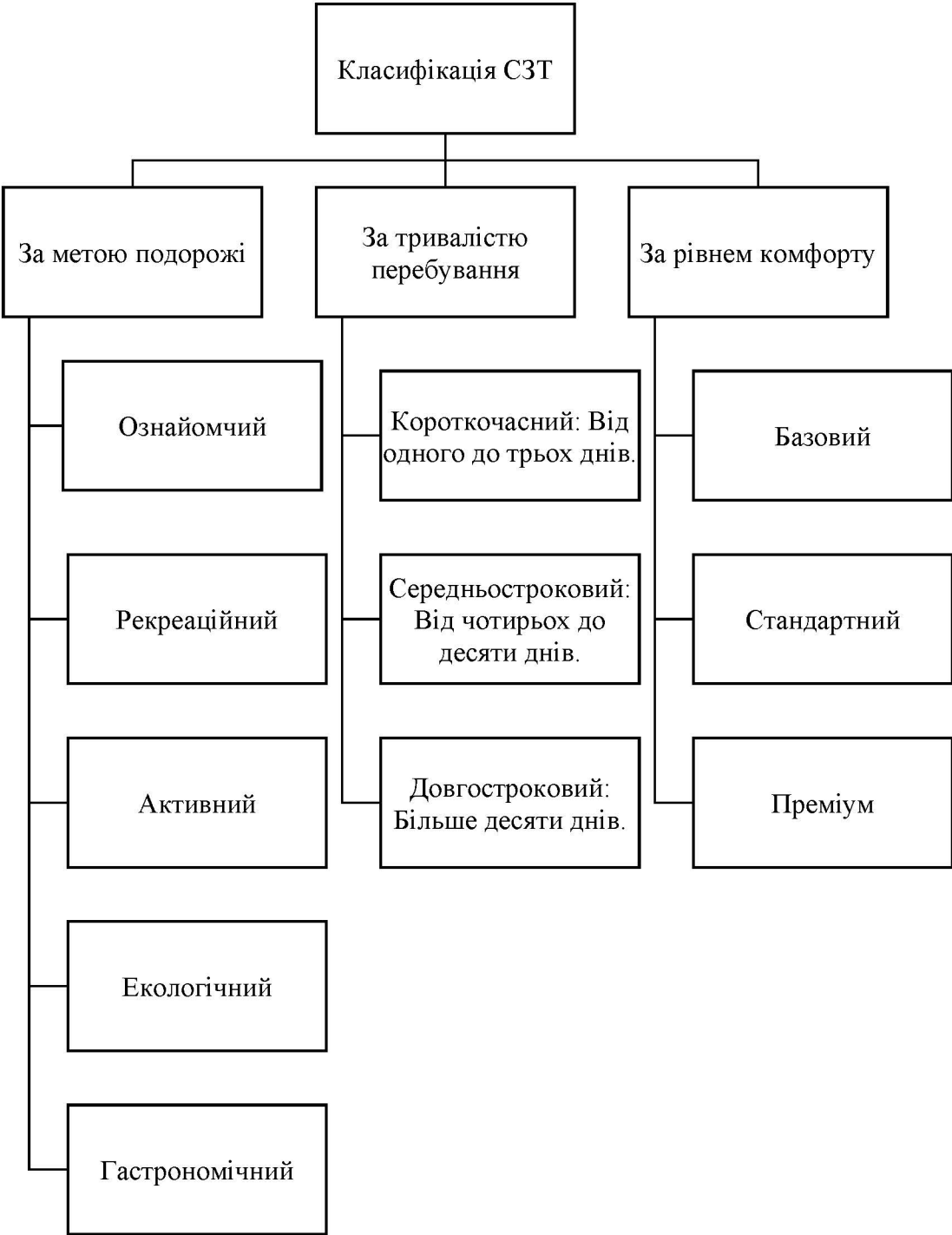

Рисунок 1.2 – Класифікація сільського зеленого туризму

Джерело: створено на основі [1, 2, 11]

Розуміючи сутність СЗТ, робота над провадженням та покращенням цієї галузі в Україні може набрати стрімкого розвитку вже в сучасних умовах, це дуже важливо. Якщо обрати системний та виважений підхід до даної роботи, вже у найближчому майбутньому можна досягти неабияких результатів. Саме для цього потрібне розуміння предмету СЗТ та як він має працювати.

Таким чином, сільський зелений туризм наразі є досить перспективним напрямком у розвитку внутрішнього туризму та прикладом сучасних тенденцій як в Україні, так і в усьому світі. Даний вид туристичної діяльності є гарним прикладом мотивації розвитку сільських регіонів, а також збереження національних та місцевих традицій і цінностей. Із основних сутностей СЗТ варто відзначити відпочинок у сільській місцевості, рекреаційну складову, екологічну складову, культурну складову та взаємодію з оточенням. Розуміння сутності та класифікації СЗТ дозволить розвивати стрімкі темпи у розвитку туризму в цілому. При цьому важливо враховувати основні класифікації СЗТ, а саме: за метою подорожі, за тривалістю перебування, за рівнем комфорту.

1.2. Законодавча база та проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні в сучасних умовах

На даному етапі в Україні немає окремого закону чи законодавчого комплексу саме для регулювання виключно СЗТ, проте існують важливі загальні законодавчі норми, які мають безпосереднє відношення і до даного виду туризму. Дуже важливо розуміти, з якими законами потрібно працювати і як вони регулюють роботу та розвиток СЗТ (табл. 1.1).

Також доречно звернути увагу на проблеми (рис. 1.3), що виникають під час роботи із законодавством. Як не дивно, вони існують, і над цим ще потрібно працювати. Аналіз зареєстрованих та інших адміністративних актів, а також адміністративних і інструкційних матеріалів дозволяє нам виділити важливі питання.

Таблиця 1.1 – Законодавча та нормативна база розвитку СЗТ

Вид документа	Короткий зміст
Закон України «Про туризм» (1995, з доповненнями)	Закріплює СЗТ як пріоритет у туризмі. У статті 1 надається визначення СЗТ, а стаття 6 передбачає підтримку цього напрямку з боку держави.
Закон України «Про особисте селянське господарство» (2003)	Дозволяє селянам вести не тільки сільськогосподарську, а й туристичну діяльність – зокрема, надавати послуги гостям.
Постанова КМУ (2019)	Встановлює загальні правила для послуг з розміщення, що можуть застосовуватися і до сільських садиб.
Будівельні норми (ДБН)	Визначають, як мають будуватись або реконструюватись об'єкти, що приймають туристів.
Санітарні норми	Регламентують чистоту приміщень, безпеку харчування та інші побутові вимоги.
Екологічні закони	Документи, як-от закони «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про природно-заповідний фонд України», контролюють діяльність у природоохоронних зонах і сільській місцевості.

Джерело: створено на основі [10, 12]

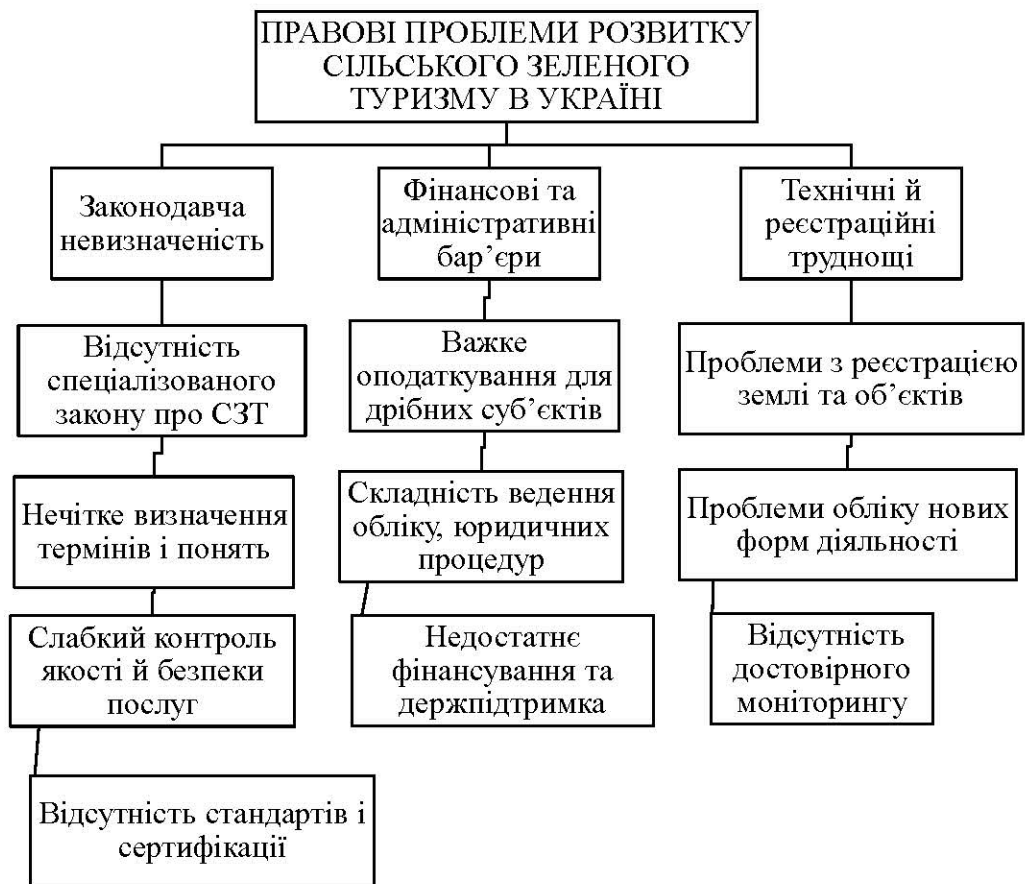

Рисунок 1.3 – Правові проблеми розвитку сільського зеленого туризму

Джерело створено на основі [10, 12]

Дуже важливим фактором розвитку СЗТ є сучасний стан країни та наслідки, з якими доводиться стикатися та боротися. Зараз на території України йде війна, тож багато обставин негативно виплавають на розвиток туризму в цілому і СЗТ зокрема. Тому треба розуміти сутність усіх факторів впливу та мати відповідні способи боротьби або взаємодії. У процесі аналізу було виділено основні з таких факторів та обставин, що відображено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Негативні фактори впливу на розвиток СЗТ в умовах воєнного стану

Категорія викликів	Основні проблеми
Безпекові ризики та обмеження пересування	Постійна загроза життю та воєнні дії на додачу із регулярним руйнуванням дорожньої інфраструктури, дуже уповільнюють темп туристичної галузі
Руйнування інфраструктури	Знищення або пошкодження садиб СЗТ; руйнування доріг, мостів, залізничних шляхів; перебої з електрикою, водою і зв'язком
Економічна криза	Інфляція, ріст цін, пониження платоспроможності, чинники, які сприяють зниженню попиту на туристичні послуги
Міграційні процеси	Велика частка населення була вимушена переміститися за кордон, що негативно відобразилося на попиті у туристичній сфері
Зміна пріоритетів і потреб	Пріоритет – безпека, а не туризм; зростання потреби в психологічній реабілітації; попит зміщується в бік оздоровчого туризму
Ускладнення ведення бізнесу	Дефіцит кадрів, постійна проблема з бронюванням, на додачу з ростом цін на серцевину та товари, негативно відобразилися на туристичному бізнесі

Джерело: створено на основі [13, 37]

Усі проблеми, викладені в табл. 1.2, призводять до таких наслідків для розвитку СЗТ:

- значне скорочення кількості діючих фермерських господарств: багато закладів СЗТ тимчасово або назавжди припинили свою діяльність;
- падіння доходів: власники фермерських господарств зазнали значних фінансових збитків;

- втрата робочих місць у сільській місцевості: СЗТ є важливим джерелом зайнятості для сільського населення;
- заморожування інвестицій: плани розвитку та модернізації фермерських господарств відкладено на невизначений термін.

Розуміючи основні проблеми даного питання, ми можемо також виділити перспективи та основні шляхи розвитку СЗТ в Україні, навіть у сучасних складних умовах. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму після війни викладені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Перспективи розвитку сільського зеленого туризму після війни

Внутрішній туризм	Автентичний відпочинок	Міжнародний туризм	Технології	Нові форми СЗТ	Розвиток села
Попит після війни	Екологічний та культурний	Туризм після миру	Онлайн-бронювання	Гастро- та екоформи	Робочі місця
Альтернатива закордону	Спадщина і традиції	Іноземний інтерес	Соцмережі та сайти	Етно-туризм	Підтримка економіки
Безпечні подорожі	Відповідність трендам	Відбудова іміджу	Додатки для пошуку	Ремісничі активності	Інфраструктура росте

Джерело створено на основі [8, 11]

Основна задача полягає в тому, що розуміючи проблеми та роблячи акцент на роботу з перспективами ми можемо закрити обидва ці питання. СЗТ залишається доволі невизначеною галуззю, але якщо підходити до питань з цього приводу раціонально та системно, в майбутньому ця галузь стане не тільки стрімко зростаючою в Україні, але й конкурентоспроможною у світі. І якщо акцент на перспективах є доволі неквапливим процесом, що потребує велику кількість уваги та концентрації. То робота з проблемами (рис. 1.4) та їх вирішення – це трудомісткий процес, який потребує доволі високого темпу його виконання.

На даному етапі є можливість запропонувати певні шляхи розв'язання основних проблем пов'язаних с СЗТ, ці ідею мають додати неабиякий поштовх після війни. Вказані шляхи представлені на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Шляхи вирішення проблем сільського зеленого туризму після війни

Джерело створено на основі [7]

Реалізація даних шляхів напряду залежить від взаємодії між владою країни, бізнесом та місцевим населенням, лише об'єднавши зусилля можна

досягнути стрімких темпів у розв'язанні проблем, що наразі не дають СЗТ стрімко розвиватися.

Розуміння законодавчої бази та регулювання роботи туристичної сфери саме у питанні законів, має допомогти сфері туризму швидко відновитися та стати провідною в країні.

У цьому контексті надзвичайно важливо не лише мати загальні знання про існуючі нормативні акти, а й вміти ефективно їх застосовувати на практиці. Відповідне правове поле повинно не лише регулювати, а й стимулювати розвиток ініціатив у сфері сільського зеленого туризму. Йдеться про створення сприятливих умов для відкриття нових туристичних садиб, спрощення процедур реєстрації, податкові пільги для малих підприємців, які працюють у сільській місцевості, та механізми підтримки від держави, як фінансової, так і консультативної.

Злагоджена співпраця державних органів, місцевої влади та підприємців дозволить сформувати цілісну систему управління розвитком СЗТ. Водночас активна участь місцевих громад забезпечить автентичність туристичного продукту, його глибоку емоційну складову та прив'язку до культурного контексту. Такий підхід дозволить не лише вирішити існуючі проблеми, а й перетворити сільський зелений туризм на стратегічний напрямок соціально-економічного відновлення сільських територій у післявоєнний період. СЗТ в умовах сучасних викликів вимагає комплексного підходу, стратегічного бачення та постійного вдосконалення. Тільки шляхом консолідації зусиль на всіх рівнях можна забезпечити сталий розвиток галузі, що, в свою чергу, сприятиме економічному зростанню країни, відродженню сільських територій та збереженню національної ідентичності. Важливість даного виду туризму стане однією з головних для подальшого розвитку туристичної сфери в країні.

Отже, наразі в Україні немає окремого законодавчого регулювання СЗТ, що наразі є причиною неквапливих та дуже помірних темпів розвитку даного виду туризму. Нажаль, чинні закони «Про туризм» та «Про особисте селянське

господарство», врегульовують цю галузь лише фрагментарно, через що і не відбувається стрімкого та інтенсивного розвитку СЗТ. Також дуже впливовим фактором є нинішній стан в країні. Наразі на території держави йде повномасштабна війна, що створює велику кількість проблем у питаннях логістики, законодавчого контролю, переміщень всередині країни та розвитку туризму в цілому. Важливо враховувати основні категорії викликів та проблеми, а саме: безпекові ризики та обмеження пересування, руйнування інфраструктури, економічну кризу, міграційні процеси, зміну пріоритетів і потреб, ускладнення ведення бізнесу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами виконання першого розділу отримано наступні висновки.

1. Визначено, що сільський зелений туризм є досить перспективним напрямком у розвитку внутрішнього туризму та прикладом сучасних тенденцій як в Україні, так і в усьому світі. Даний вид туристичної діяльності є гарним прикладом мотивації розвитку сільських регіонів, а також збереження національних та місцевих традицій і цінностей. Із основних сутностей СЗТ можна відзначити такі: відпочинок у сільській місцевості, рекреаційна складова, екологічна складова, культурна складова та взаємодія з оточенням. Розуміння сутності та класифікації СЗТ дозволить розвивати стрімкі темпи у розвитку туризму в цілому. Також варто враховувати основні класифікації СЗТ, а саме: за метою подорожі, за тривалістю перебування, за рівнем комфорту.

2. Встановлено, що в сучасних умовах в Україні немає окремого законодавчого регулювання СЗТ, що є причиною неквапливих та дуже помірних темпів розвитку даного виду туризму. На жаль, чинні закони «Про туризм» та «Про особисте селянське господарство» врегульовують цю галузь лише фрагментарно, через що і не відбувається стрімкого та інтенсивного розвитку СЗТ. Також дуже впливовим фактором є нинішній стан в країні. Наразі на

території держави йде повномасштабна війна, що створює велику кількість проблем у питаннях логістики, законодавчого контролю, переміщень всередині країни та розвитку туризму в цілому. Тому варто враховувати основні категорії викликів та проблеми, а саме: безпекові ризики та обмеження пересування, руйнування інфраструктури, економічну кризу, міграційні процеси, зміну пріоритетів і потреб, ускладнення ведення бізнесу.

РОЗДІЛ 2

СТАНОВЛЕННЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Історія становлення сільського зеленого туризму в області

Сільський зелений туризм у Дніпропетровській області протягом історії свого формування набув певного рівня розвитку, головним чином завдяки своєму природному, культурному та економічному потенціалу (рис 2.1). тому зараз СЗТ в регіоні є доволі популярним.

Рисунок 2.1 – Основні передумови розвитку СЗТ у Дніпропетровській області

Джерело: створено на основі [11]

У першу чергу варто зазначити один із головних культурних феноменів Дніпропетровщини – селище Петриківка, і те, через що воно вважається унікальним не тільки в Україні, а й в усьому світі, головним чином завдяки феномену Петриківського розпису. Дана унікальна місцевість є важливою культурною спадщиною для всієї Європи та світу, оскільки є об'єктом нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Саме цей район дав один із перших поштовхів у розвитку СЗТ у області (рис. 2.2).

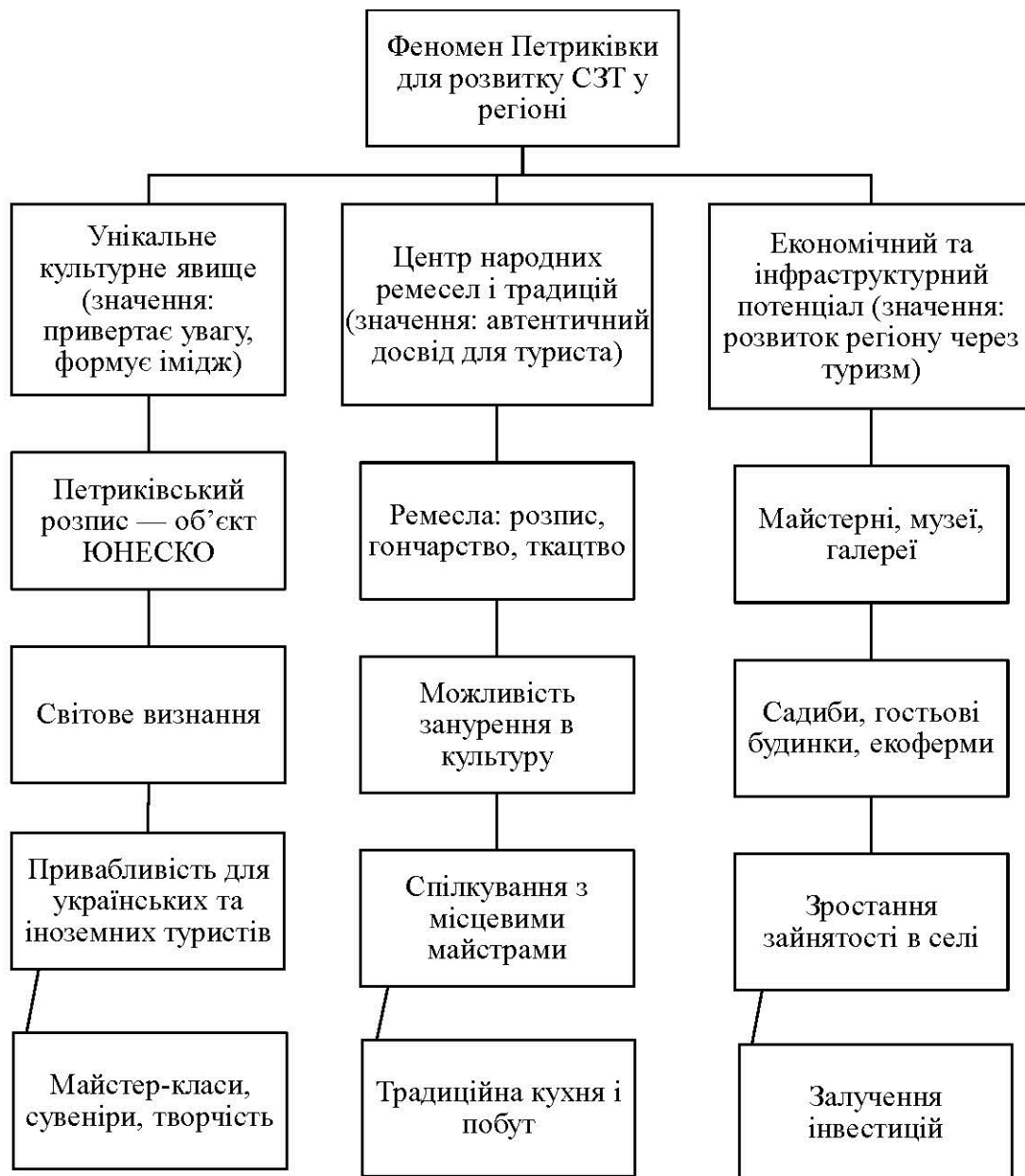

Рисунок 2.2 – Феномен Петриківки як фактор розвитку СЗТ у регіоні
Джерело: розроблено на основі [22, 23, 25]

Окрім Петриківки, можна також навести приклади й інших окремих місцевостей, територій та населених пунктів у межах адміністративних районів та територіальних громад області, які мають значний потенціал та використовуються у сільському зеленому туризмі (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. – Потенціал туризму місцевостей та населених пунктів окремих територіальних громад адміністративних районів Дніпропетровської області

Місцевість	Природні ресурси	Культурні ресурси	Туристичний потенціал
Кринички та околиці	Степові ландшафти, чиста екологія, джерела мінеральної води	Козацька спадщина, історичні пам'ятки, місцевий фольклор	Оздоровчий туризм (мінеральні води), екотуризм (прогулянки, спостереження за природою), агротуризм, історичні тури
Самар та околиці	Самарська заплава, озера, ліси, багата фауна	Козацькі святині, зокрема Самарський монастир	Екотуризм (водні маршрути, байдарки), релігійний туризм (паломництво), активний відпочинок, пізнавальні тури
Павлоградський район	Степи долини річок Вовча та Самара	Історія гірничої справи, промислова спадщина, степові традиції	Археологічні тури (скіфські кургани), індустриальний туризм (музеї, шахти), етнографічні програми
Верхньодніпровськ та околиці	Береги Дніпра, скелі, ліси, заповідні зони	Старовинні поселення, історичні об'єкти	Екотуризм (маршрути вздовж Дніпра), риболовля, активний водний відпочинок, заміський релакс

Джерело: створено на основі [7, 14]

Аналіз місцевості – дуже важливий процес при розробці турів та впровадження туристичних маршрутів, тож дана інформація є дуже важливою для розвитку та роботи СЗТ.

Отже, сільський зелений туризм у Дніпропетровській області з самого початку свого існування має неабиякий потенціал, що формує стабільну та ефективну базу для його розвитку в майбутньому. Природні та культурні особливості регіону на додачу до стійкого економічного підґрунтя у свій час створили велику кількість маршрутів та туристичних продуктів, якими користуються і на зараз. Наразі основна задача полягає у тому, аби закріплювати та розвивати існуюче та впроваджувати нове.

2.2. Сучасний стан розвитку сільського зеленого туризму області: ключові дестинації та підприємства

Сучасний стан сільського зеленого туризму є доволі спірним. Дуже велика кількість негативних чинників впливають на деградацію цього напрямку. Проте існує доволі велика кількість підприємств та організацій, що навіть у нинішній час дають певний імпульс для розвитку даного напрямку. Варто зазначити, що дуже часто це є приватні підприємства, або особисті ініціативи, велика кількість турагентів, туроператорів та туристичних клубів своїми силами популяризують даний напрямок для суспільства.

Розуміючи важливість СЗТ для розвитку інфраструктури регіону, важливість даного виду туризму для захисту та відновлення культурної спадщини і природи, варто робити акцент не тільки на тому, що розробка маршрутів та турів є не лише варіантом покращення економіки та допомоги відновитися людям, особливо під час війни, а ще й на тому, що цей напрямок може дати підґрунтя для розбудови галузі туризму в цілому.

Передусім варто розглянути можливості та переваги, які дає СЗТ для розвитку регіону (рис. 2.4). Наразі цей аналіз дуже важливий, оскільки необхідне розуміння факторів, які дають поштовх до покращення нинішньої ситуації у даному виді туризму.

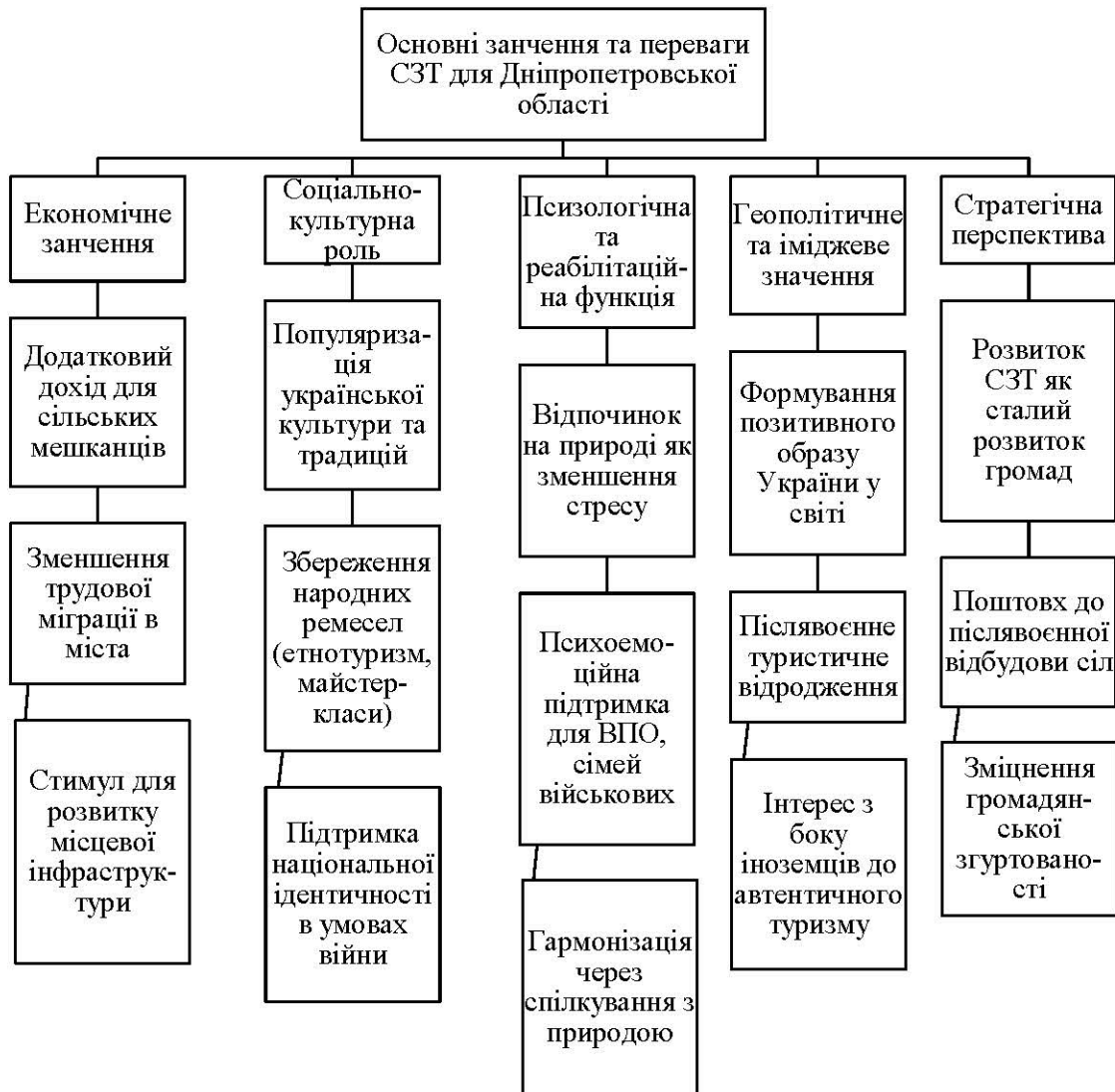

Рисунок 2.4 – Основні можливості та переваги СЗТ для Дніпропетровської області

Джерело: створено на основі [36]

На даному етапі варто зазначити, що СЗТ області не стоїть у мертвій точці, а поступово розвивається, отримує нові ідеї, ресурси та пропозиції. У даний час розвиток сільського зеленого туризму має певні тенденції (рис. 2.5), і дуже важливо зазначити, які саме, та як вони впливають на його сучасний стан. Розуміючи їх характер, зростає можливість вдосконалення того, що дає позитивний баланс та скорочення того, що створює деградацію напрямку.

Рисунок 2.5 – Основні тенденції розвитку СЗТ у Дніпропетровській області

Джерело: [7, 35]

Розглянувши сучасні тенденції СЗТ, можна зрозуміти, за яким шляхом розвивається дана туристична ланка в області. Дана інформація веде за собою поняття ключової мети, до якої підприємства та туристичні фірми намагаються

дійти. Кожна мета відчуває на собі виклики, і наразі є два основні поняття. По-перше, автентичність. На даному етапі усе іде до того, що кожне підприємство намагається надати клієнту незабутній та особливий продукт. Щось таке, що в майбутньому пробудить у клієнті бажання повернутися. По-друге, особистий підхід, дана ідея є вже доволі давно відомою, проте наразі вона є однією із ключових потреб сучасного клієнта, тож створює ще один виклик.

Тому маємо певну кількість туристичних об'єктів, що є конкурентоспроможними та прогресуючими, їх варто розглянути, оскільки вони, окрім того, що розвиваються паралельно із сучасними тенденціями, також ефективно приймають сучасні виклики.

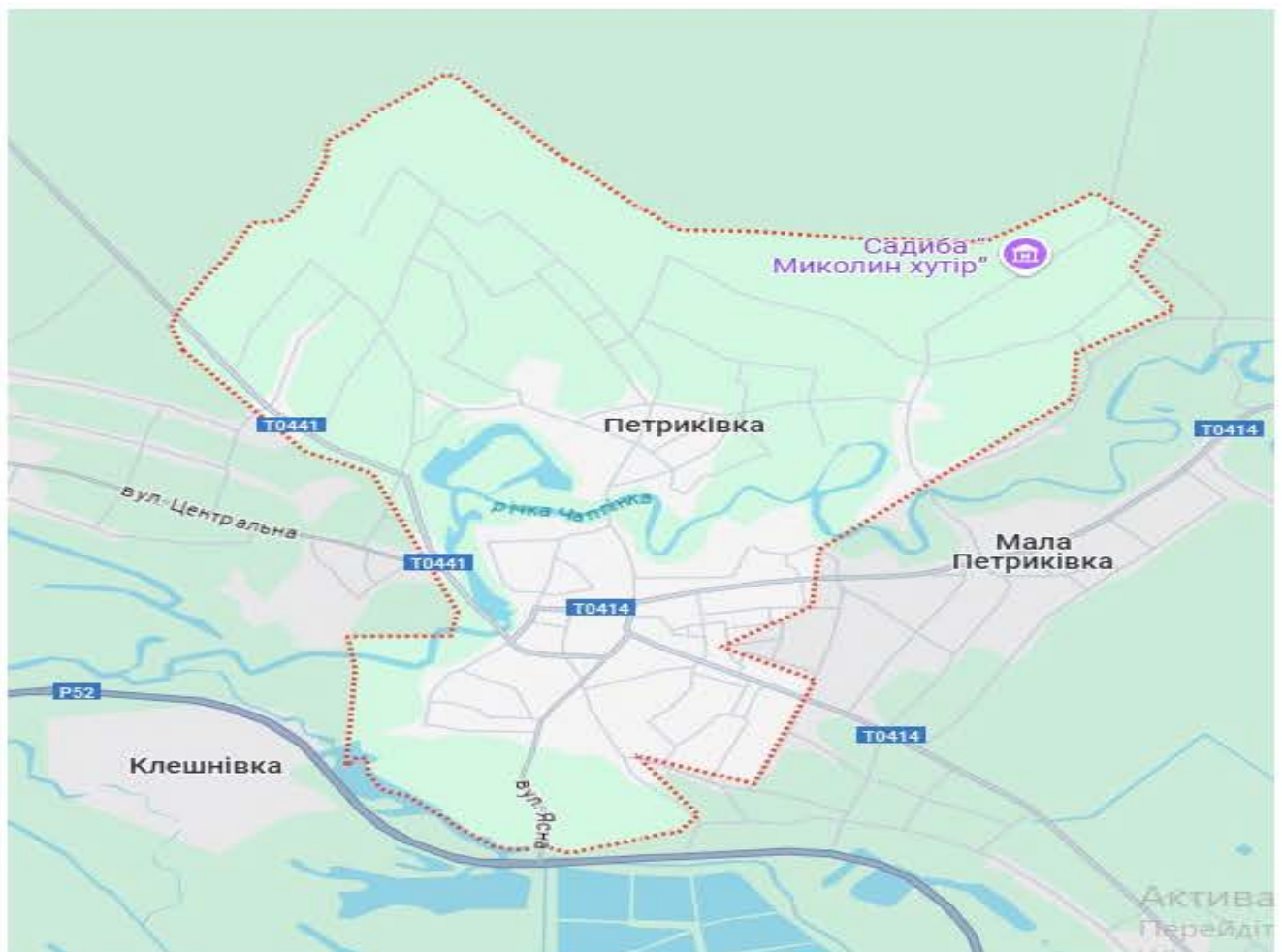

Рисунок 2.6 – Розташування селища Петриківки

Джерело : [33]

Селище Петриківка. Особливості та характер даного туристичного простору вже було розглянуто вище, варто підкреслити такі риси, як автентичність, стійкість, адаптивність та «наполегливість» даного об'єкту. Із загального також можна додати постійний напрямок у бік прогресу та інтенсивність, з якою даний процес відбувається.

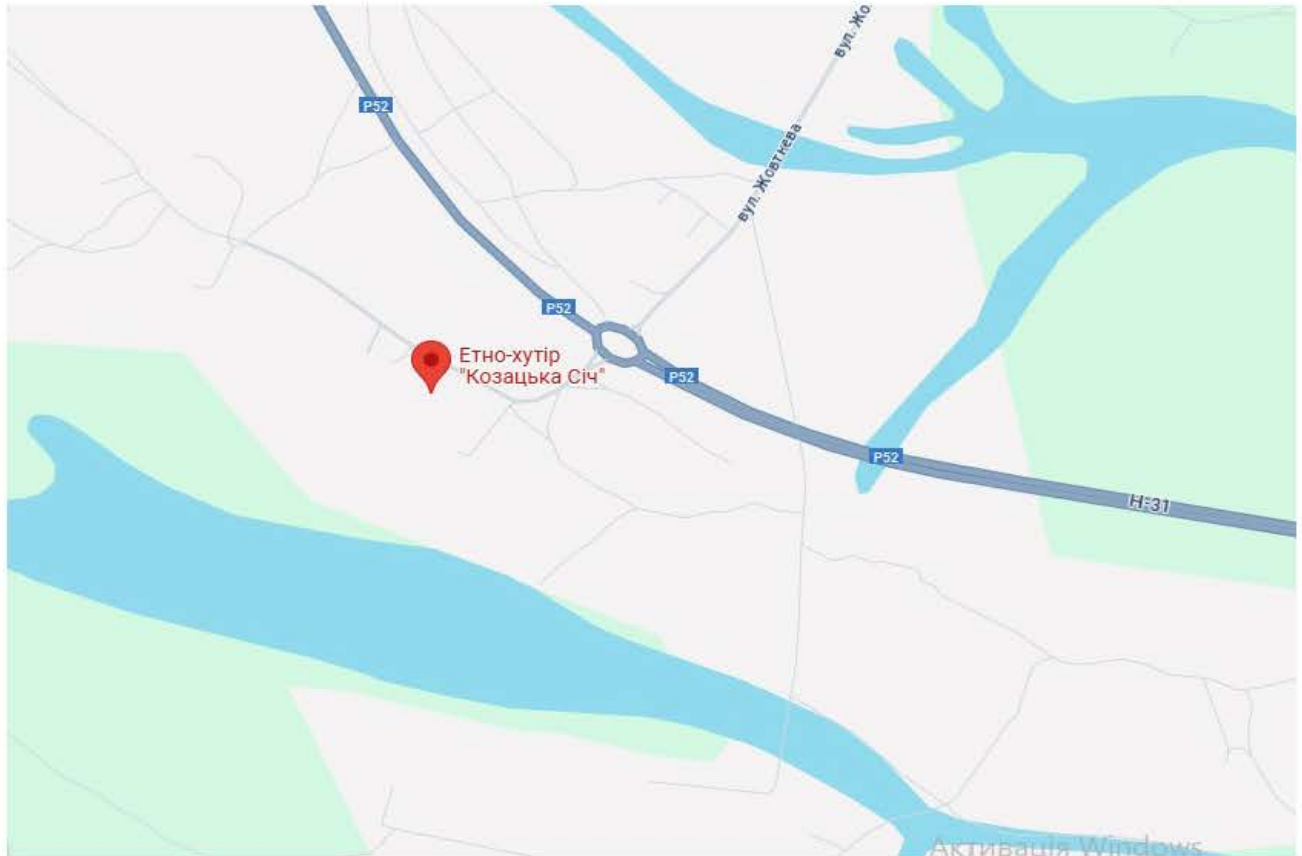

Рисунок 2.7 – Розташування садиби СЗТ
«Етно-хутір Козацька Січ»

Джерело: [31]

Садиба «Етнохутір Козацька Січ» розташована в селі Гречане петриківської громади Дніпропетровської області (рис. 2.7). Даний об'єкт є унікальним місцем збереження козацької історії та культури. Тут зібрані традиції та реліквії, що відтворюють для сучасного туриста епоху козацтва. Окрім матеріальних цінностей культури, тут відображується справжнє мистецтво

козаків. Більш того, туристам наочно показують мистецтво бою, верхової їзди та побуту козацької епохи.

Садиба також пропонує туристам затишне перебування та смачне харчування. І попри важкий час, залишає свою автентичність та особливий підхід до туристів. І саме це вирізняє цю садибу місце з поміж інших.

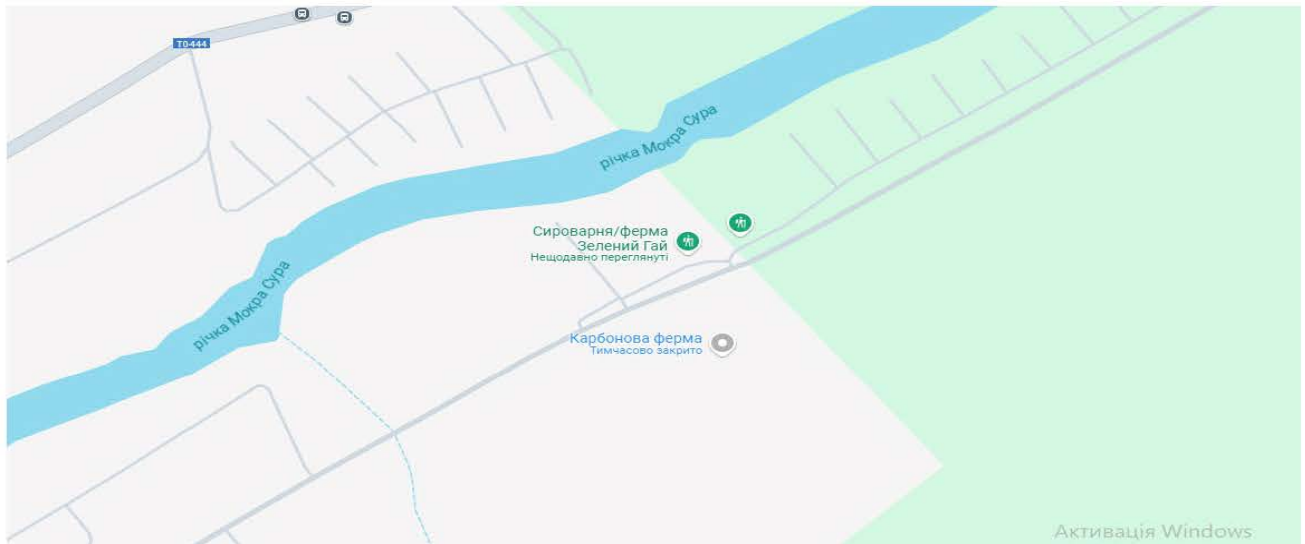

Рисунок 2.8 – Розташування садиби СЗТ
«Карбонова ферма «Зелений Гай»

Джерело: [28]

Ферма-сироварня «Зелений гай» розташована в однойменному селі Зелений Гай Сурсько-Литовської громади Дніпровського району (рис. 2.8). Цей об'єкт цікавий своїм ставленням до навколишнього середовища, оскільки працює у форматі карбонової ферми, основним принципом якої є замкнутий цикл виробництва. Ферма розвивається доволі стрімко завдяки участі у різноманітних програмах та залученню іноземних партнерів. Ферма також працює як реабілітаційний центр для людей та тварин, що постраждали під час війни. Проводяться заходи з анімал- та гардено-терапії.

Головною гордістю ферми є корови, а точніше молоко, яке дає порода Джерсей. Дане молоко має високий процент жиру та з нього легко варити сир, а

сир є основним продуктом на фермі, зараз на фермі виготовляється близько сорока видів сиру. Також біля Зеленого Гаю протікає річка Мокра Сура, на якій організовуються подорожі на каяках.

Протягом двох туристичних сезонів автор цієї праці був безпосереднім членом команди «Зеленого Гаю», зсередини вивчаючи та використовуючи основні правила цього місця, провів велику кількість екскурсій та залишив сотні задоволених туристів, а також взяв участь у науково-практичному заході на базі ферми (Додаток А).

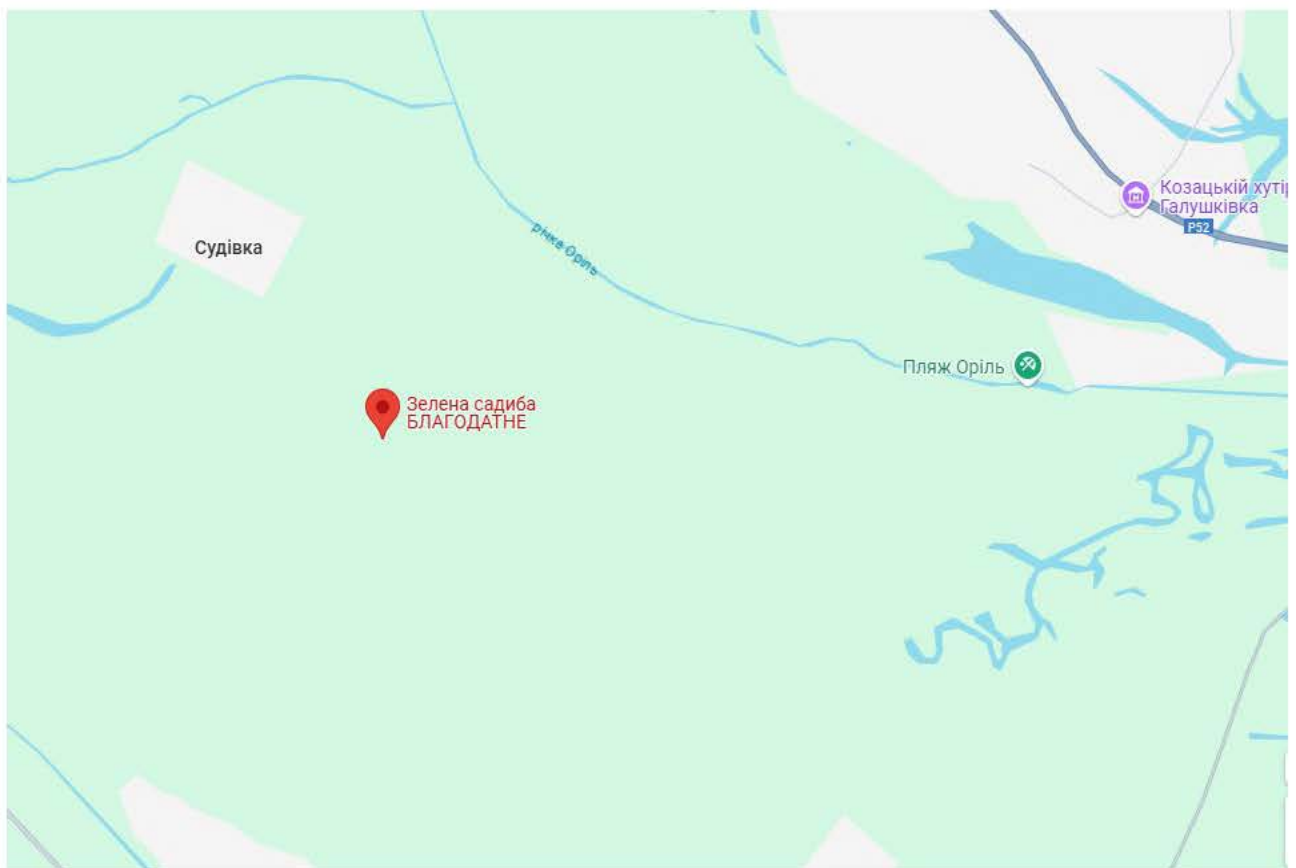

Рисунок 2.9 – Розташування зеленої садиби «Благодатне»

Джерело: [27]

Зелена садиба «Благодатне» знаходиться в селі Судівка Петриківської громади (рис. 2.10). Основними характеристиками даного об'єкту є спокій,

близькість до природи та затишок. Тут основним положенням є можливість відновитися від шуму та бруду великих міст та індустріальних районів.

Садиба може запропонувати туристам комфортний відпочинок, оглядові прогулянки мальовничими околицями, екскурсії околицями господарства та оздоровчі процедури. Одною з таких процедур є апітерапія. Процедура здійснюється з використанням бджолиних вуликів.

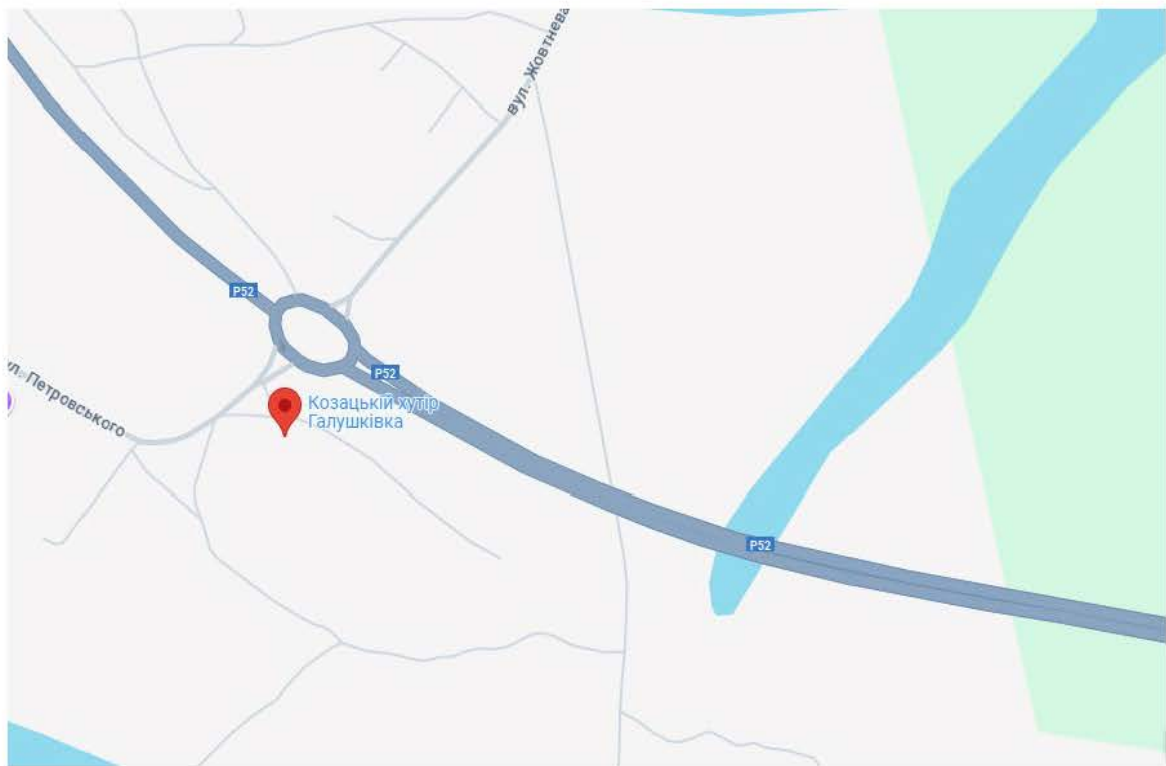

Рисунок 2.10 – Розташування садиби «Козацький хутір Галушківка»
Джерело: [30]

Садиба «Козацький хутір Галушківка» знаходиться в селі Гречане Петриківської громади (рис. 2.10). Це доволі відомий туристичний об'єкт, що поєднує у собі історичну та культурно-етнічну атмосферу, разом із активним дозвіллям.

Цей об'єкт яскраво вирізняється серед камерних етнолокацій своєю барвистістю та підходом до клієнтів. Аутентичний та різносторонній підхід – фактор, що надає цьому місцю доволі широку популярність. І все це іде у додаток до смачної їжі та гарної місцевості.

Отже, сучасний стан СЗТ у області має свої основні тенденції та виклики в сучасних умовах. Зараз існує доволі велика кількість етносадиб – туристичних об'єктів, які готові та працюють і розвиваються у цьому форматі, на їхньому прикладі можна зрозуміти, в якому загальному напрямку варто рухатися, аби сільський зелений туризм розвивався й надалі.

2.3. Проблеми розвитку сільського зеленого туризму області в умовах воєнного стану та шляхи повоєнної розбудови

В сучасних умовах Україна знаходиться у стані повномасштабної війни, що несе за собою велику кількість негативних наслідків (рис 2.11). Від цього потерпає велика частка усіх економічних галузей господарства та напрямів бізнесу в державі, і СЗТ не є винятком. Зараз однією з головних задач є виявлення та розуміння проблем розвитку сільського зеленого туризму та робота з наслідками даних проблем. До них у першу чергу слід віднести проблеми зі здоров'ям населення та обмеженням руху людей, економічні труднощі, руйнування туристичних об'єктів, кадрові проблеми, обмеження в інвестиційній діяльності, інформаційну блокаду та негативний імідж країни.

Загалом війна є джерелом багатьох проблем, страждань та люті, але навіть під час неї варто розуміти свою справу та робити усе можливе, щоб вона приносила користь.

Відображені проблеми прямо відбиваються на роботі сільського зеленого туризму в області. Фактор проблем створює наслідки, з якими вже стикається СЗТ під час роботи (рис 2.12), тож варто розглянути, з чим доводиться працювати у руслі туризму. Згадані проблеми формують певні бар'єри, що перешкоджають суспільно-економічному розвитку країни, у т. ч. й туризму, включно із сільським зеленим. Але навіть в означених складних умовах СЗТ в країні та в Дніпропетровській області продовжує певною мірою розвиватись та вдосконалюватись

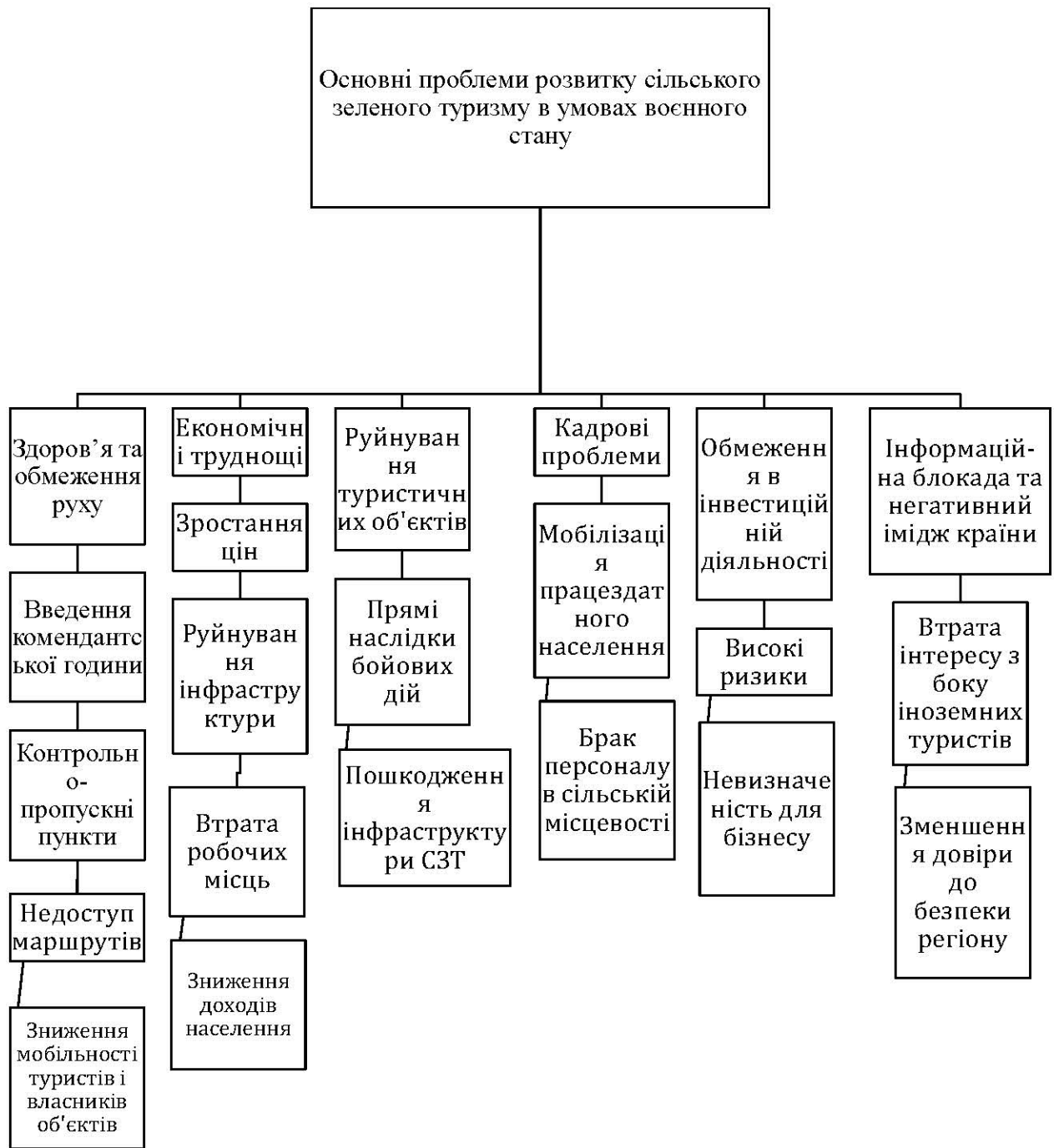

Рисунок 2.11 – Основні проблеми розвитку сільського зеленого туризму в умовах воєнного стану

Джерело: створено на основі [37]

Рисунок 2.12 – Бар'єри для функціонування об'єктів СЗТ у Дніпропетровській області

Джерело: створено на основі [37, 38]

Таким чином, усвідомивши та проаналізувавши сучасні проблеми для розвитку СЗТ у області, ми розуміємо, які характерні дії варто робити вже зараз, аби ці проблеми не погіршували стан даного виду туризму й надалі. Проблеми зумовлюють певні негативні наслідки, що нажаль доволі серйозно заважають розвитку СЗТ, проте з аналізом кожного з них, відкривається можливість у подальшому ці блоки оминати, або проходити їх з мінімальними втратами, дозволяючи СЗТ швидше та ефективніше розвиватися.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами виконання другого розділу отримано наступні висновки.

1. Виявлено, що сільський зелений туризм у Дніпропетровській області з самого початку свого існування має неабиякий потенціал, що формує стабільну та ефективну базу для його розвитку в майбутньому. Природні та культурні особливості регіону на додачу до стійкого економічного підґрунтя у свій час створили велику кількість маршрутів та туристичних продуктів, якими користуються і на зараз. Основним об'єктом є селище Петриківка, яка стала центром розвитку СЗТ в регіоні. Також із важливих місцевостей для розвитку СЗТ можна виділити Павлоградський район, Самар та околиці, а також Верхньодніпровськ та околиці. Наразі основна задача полягає у тому, аби закріплювати та розвивати існуюче та впроваджувати нове.

2. Сучасний стан СЗТ в області має свої основні тенденції в умовах воєнного стану. Серед тенденцій можна виділити основні, а саме, активізація зусиль розвитку маркетингу підприємств, розширення пропозицій та більший акцент на індивідуальність послуг для кожного туриста. Зараз існує доволі велика кількість етносадиб, туристичних об'єктів, які працюють і розвиваються у цьому форматі. З основних можна виділити Козацький хутір «Галушківка», ферму-сироварню «Зелений Гай», зелену садибу «Благодатне» та «Етнохутір Козацька Січ».

3. Було виявлено основні проблеми розвитку СЗТ. Серед них можна виділити економічні труднощі, руйнування туристичних об'єктів, кадрові проблеми та обмеження в інвестиційній діяльності. Також було окреслено характерні дії, що варто робити вже зараз, аби ці проблеми не погіршували стан даного виду туризму надалі. Проблеми ведуть за собою блоки наслідків, що нажаль доволі серйозно заважають розвитку СЗТ, проте з детальним аналізом кожного з них відкривається можливість у подальшому ці перешкоди оминати, або проходити їх з мінімальними втратами. Серед основних блоків до розвитку було виділено такі: обмеження в пересуванні, втрата інтересу іноземних туристів, проблеми з постачанням ресурсів та продуктів, та зниження потреби у туризмі.

РОЗДІЛ 3

ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ НА БАЗІ
ФЕРМИ-СИРОВАРНІ «ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ»

3.1. Ферма-сироварня «Зелений Гай» як одне з провідних підприємств сільського зеленого туризму Дніпропетровської області

Ферма-сироварня «Зелений гай» розташована в однойменному селі Зелений Гай Сурсько-Литовської громади, Дніпровського району. Ферма знаходиться на відстані майже 40 км від міста Дніпра (рис.3.1), що є доволі сприятливим фактором розташування, оскільки місцевий шум та важке повітря не доходять до даної місцевості. Також варто зазначити, що місцевість доволі тиха, з перших хвилин перебування тут відчувається спокій та затишок.

Більше того, частина території ферми має прямий вихід до річки Мокра Сура, що додає краси тутешньому краєвиду та створює додатковий затишок для відвідувачів. Неподалік від ферми на півночі знаходиться затоплений Новомиколаївський кар'єр, що має велику кількість власних особливостей та чисту воду. Також неподалік від ферми знаходиться дуже цікава геологічна пам'ятка, а саме Аполонівський палеовулкан.

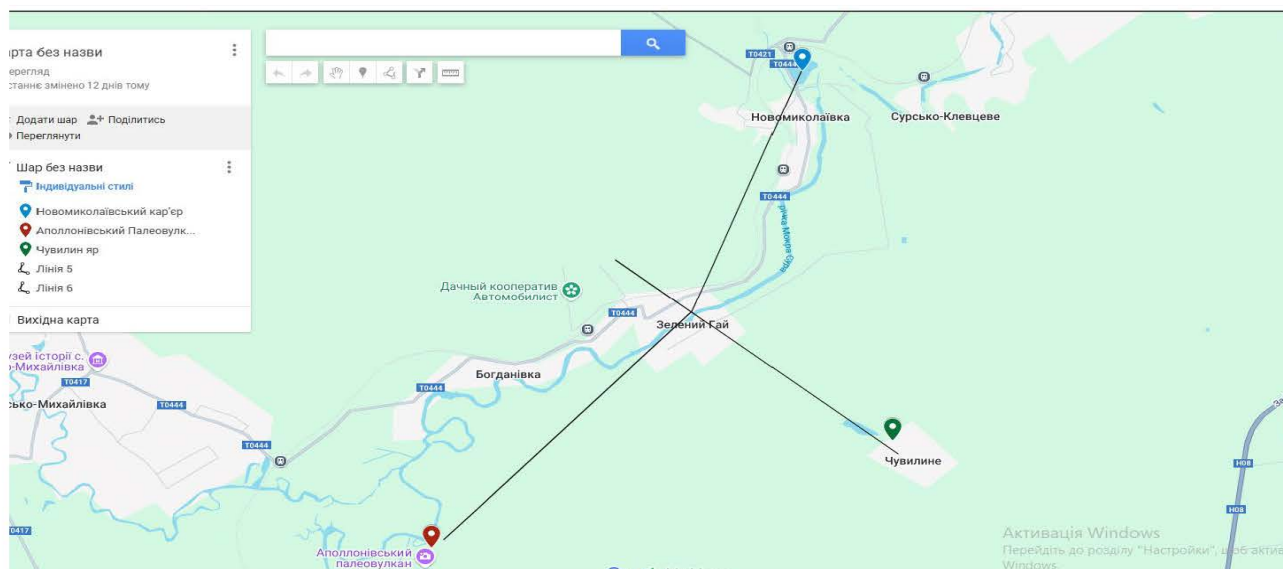

Рисунок 3.1 – Карбонова ферма «Зелений гай» на перехресті сили

Джерело: [34]

Рисунок 3.1 – Масштаб діяльності та особливості функціонування ферми

Джерело: [19]

Масштаб діяльності та особливості функціонування ферми в загальних рисах подано на рис. 3.2.

Ферма-сироварня «Зелений гай» є доволі невеликим підприємством, що займається продажем та реалізацією власних продуктів. Формат продажу продуктів власного виробництва допомагає більш суттєво відслідковувати якість продукції на всіх етапах виробництва та вдосконалювати його процес. Основним каналом збуту є безпосередньо ферма, а продукцію купують відвідувачі.

Варто зупинитися на кожному напрямі діяльності ферми.

Профіль діяльності та ключові напрямки.

Під час війни основним профілем діяльності є реабілітаційна робота з тваринами та людьми, що постраждали від бойових дій, а також ферма розвиває напрямок агротуризму, створює маршрути, організовує різнопланові заходи для відпочинку. Також ферма поширює продукти екологічного підприємства та вдало їх використовує.

Сироваріння.

Основний продукт ферми – сир. Наразі розроблено більше 40 авторських рецептів сиру, що кожного сезону змінюється та вдосконалюється. Та основним фактором успіху популярності сиру, його своєрідної «ексклюзивності» є особлива Джерсейська порода корів, чиє молоко використовується у місцевому сироварінні.

Сільський зелений туризм.

Ферма проводить екскурсії своєю територією та навколишньою місцевістю, знайомить людей зі своєю історією, розповідає про тутешніх тварин. Кожна екскурсія дає туристу можливість поринути в особливий світ Зеленого гаю (і самої ферми, і села), та зрозуміти, через що пройшло це місце. Також розроблюються велосипедні маршрути та маршрути річкою Мокрою Сурою на каяках. На самій фермі, крім екскурсій, дегустацій та спілкування з тваринами, в теплий період року можна відпочити з ночівлею та харчуванням у глемпінговому містечку, користуючись і пляжними послугами.

Екологічна освіта.

Ферма працює у форматі, що відповідає вимогам поняття карбонової ферми. Підприємство використовує замкнутий цикл виробництва, що дозволяє більш ефективно використовувати можливі виробничі відходи.

Соціальна відповідальність.

Ферма «Зелений гай» тісно співпрацює з місцевими громадами, створює та підтримує можливі заходи щодо розвитку місцевого туризму та ініціатив розвитку регіону в цілому. Ферма веде активне соціальне життя.

«Зелений гай» – місце, де кожен може знайти щось для себе: скуштувати натуральні продукти, насолодитися природою, дізнатися більше про фермерське життя або долучитися до збереження довкілля.

Історія ферми.

Рік заснування: 2019. У перші роки діяльність була зосереджена лише на сироварінні. У той час ферма мала невелике поголів'я худоби та проводила дегустації та короткі екскурсії. 2022 рік – час випробувань та зростання. З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України ферма розпочала приймати евакуйованих тварин, розробляти програми їх реабілітації та активно підтримувати військових. Саме тоді вона стала прикладом успішного випадку зеленого туризму за версією Талліннського університету.

Сьогодні «Зелений гай» продовжує розвиватися, приймає тварин у межах своїх ресурсів, розширює асортимент сирів та пропонує на туристичний ринок маршрути як по фермі, так по навколишніх місцевостях. Вона постійно шукає нових партнерів та клієнтів. Основні види крафтової продукції ферми у загальних рисах охарактеризовано у табл. 3.1.

Також варто зазначити, що автор цієї праці був працівником даної ферми протягом двох сезонів та провів близько 300 екскурсій та на доволі довгий час був невід'ємною частиною команди «Зеленого гаю».

Таблиця 3.1 – Основні продукти ферми-сироварні «Зелений Гай»

Категорія	Опис
Сири	Широкий асортимент: від класичних до експериментальних Молоко лише від власних корів Без консервантів і барвників Ручне виробництво Сезонне оновлення
Інші молочні продукти	У планах: йогурти, масло
Інші фермерські продукти	Овочі, фрукти, мед, хліб Сувенірна продукція

Джерело: розроблено автором за [19]

Основні послуги ферми у загальних рисах охарактеризовано у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Основні послуги ферми-сироварні «Зелений Гай»

Напрямок	Опис
Екскурсії	Інтерактивні та освітні Тематичні Залучення до виробництва сиру
Агротуризм	Відпочинок на природі Годування тварин Прогулянки на конях Городництво Прокат інвентарю Тематичні заходи
Реабілітація тварин	Догляд за евакуйованими тваринами Ветеринарна допомога Соціалізація Пошук домівок
Організація заходів	Фестивалі, майстер-класи Дегустації, тимблдинги Святкування, гастротури, етновечори
Продаж продукції	Прямі продажі на фермі Співпраця з кафе, ресторанами Участь в еко-маркетах
Стандартизація та сертифікація	Орієнтація на натуральність Плани сертифікації екологічності Сортування сміття, енергозбереження

Джерело: розроблено автором за [19]

Таблиця 3.3 – Організаційно економічні зв'язки ферми-сироварні «Зелений Гай»

Тип зв'язків	Опис
Місцеві зв'язки	Співпраця з ресторанами, кафе, готелями Партнерство з майстрами Ярмарки, фестивалі Підтримка ініціатив
Туристичні зв'язки	Робота з туроператорами Співпраця з блогерами, інфлюенсерами
Наукові зв'язки	Співпраця з науковими установами
Цифрові зв'язки	Соцмережі Власний сайт Онлайн-бронювання Email-маркетинг
Міжнародні зв'язки	- Робота з іноземними туристами - Участь у міжнародних заходах - Співпраця з міжнародними організаціями

Джерело: розроблено автором за [19]

У жовтні 2023 р. автор був залучений до участі та був одним із технічних організаторів хакатону «Диверсифікація сільської економіки через мережу громадських консультаційних центрів туризму» (додаток А). Даний захід мав за мету розглянути сучасні тенденції та проблем розвитку туризму у регіоні. В ньому взяли участь багато представників туристичних дестинацій: садиб, етнохуторів, туристичних клубів та представників туристичних компаній, таких як «Риба Андрій» з міста Дніпро та «Веста Тревел» з міста Запоріжжя. На заході розглядалась велика кількість питань, основними з яких були: розбудова та відновлення туристичної та загальної інфраструктури в регіоні, розробка можливих співпраць між гостями та організаторами заходу, можливі ідеї у розбудові туристичної галузі після закінчення війни та отримання позитивного результату у воєнний час. Зустріч також супроводжувалася присутністю представників Талліннського університету.

Окрім всього переліченого, ферма «Зелений гай» також активно співпрацює з університетами міста Дніпра. Підприємство активно надає місця для проходження практики одразу у декількох напрямках. Для студентів УМСФ

є можливість пройти туристичну практику: «Зелений гай» дає базу у проведенні екскурсій по своїй території, надає можливість набуття студентами практичних навичок та можливість для власної творчості у розробці маршрутів та заходів. Для студентів НТУ «Дніпровська Політехніка» є можливість геологічної практики. Також активно залучаються студенти з Дніпровського державного аграрно-економічного університету, тут вони можуть отримати досвід та попрактикуватися у роботі ветеринарів.

Таким чином, ферма-сироварня «Зелений Гай» є чудовим плацдармом для створення турів для великої кількості людей, зацікавлених різними темами та ідеями цього місця. Це місце чудово підходить для різних верств населення, а також сприяє рекреації та відновленню людей, які потрапляють сюди.

3.2. Авторська туристична програма «Перехрестя сили»: зміст та конкурентні переваги

Основна концепція туру полягає у відпочинку на фермі «Зелений гай» з тимчасовими радіальними походами-екскурсіями до навколишніх мікродестинацій та іншими туристичними активностями. Ферма-сироварня стоїть практично на перехресті надзвичайно цікавих природних та культурних точок, що є дуже привабливими та важливими для розвитку туризму у цьому регіоні.

На північний схід від ферми знаходиться Новомиколаївський гранітний кар'єр, який наразі є затопленим, але функціонує як місце відпочинку для туристів та місцевих (рис. 3.3). Його було засновано в січні 1947 р. для видобутку будівельного каменю, зокрема граніту, і досі є діючим підприємством з його переробки. У 90-х рр., коли робітники дісталися до ґрунтових вод, видобуток був припинений, а пізніше, після сильної зливи, яка прорвала дамбу на річці Мокра Сура, кар'єр заповнився водою, перетворившись на мальовниче озеро. Це озеро вважається одним з найглибших у Дніпропетровській області, його глибина, за

різними даними, коливається від 20 до понад 50 м; водолази відзначають наявність дуже глибоких тріщин на дні, що може свідчити про появу підземних джерел. Вода в цьому кар'єрі насичена породами білої глини, що працює як сорбент, тому купання в цьому кар'єрі є доволі корисними для шкіри. Також тут знаходиться підводний музей, в якому серед експонатів, окрім техніки та приладдя, також знаходиться запорожець та бюст Леніна. І за місцевою традицією кожен новий рік в кар'єр спускають прикрашену новорічну ялинку. Також за легендою, серед драйверів цей кар'єр називають «Озеро Нессі», на честь Лохнеського чудовиська. Ця назва стала популярною, через людей котрі занадто швидко занурювались під воду, і в них виникав перепад тиску голови, який часто призводить до галюцинацій. У результаті люди випливали з криком: «чудовисько» [18] .

Рисунок 3.3 – Розташування Новомиколаївського кар'єру [29]

На південному заході від ферми знаходиться Аполонівський палеовулкан. Аполлонівський палеовулкан, розташований поблизу села Аполлонівка у Дніпропетровській області (рис. 3.4), є однією із найдавніших геологічних пам'яток на Землі, вік якої сягає понад 3,2 млрд. років. Цей унікальний об'єкт,

який «помер» в архейську епоху, коли життя на нашій планеті тільки зароджувалося, підтверджується свідком його виникнення. Його унікальність полягає в тому, що у Східній Європі немає інших таких давніх вулканів. Аполлонівський палеовулкан був відкритий українським геологом Валеріаном Домгером у 1880-х рр. під час дослідження місцевості на предмет корисних копалин та будівництва залізниці. Він помітив скельні утворення, що виступають зі степу, і описав знахідку у своїх роботах. Пізніше, у 1987 р., експедиція з Дніпропетровська продовжила дослідження вулкана. Наразі від Аполлонівського палеовулкану залишився лише фрагмент кратера, який погано зберігся і збоку нагадує невеликі пагорби з камінням посеред поля. Він складений з метабазальтів, і хоча його первинна структура збереглася не так добре, як у молодших вулканів, тут досі можна побачити фрагменти палеовулканського «амфітеатру», який колись утворював лаву. Місцеві жителі також розповідають про шкоду, завдану кар'єром на території палеовулкану, де за радянських часів шукали золото, а потім його використовували як тир.

Незважаючи на свою унікальність та наукову цінність, Аполлонівський палеовулкан досі не має офіційного статусу геологічної пам'ятки природи [24, 40]. Тому питання як надання охоронного статусу, так і певної музеєфікації та «туризмзації» залишків унікального Аполонівського палеовулкану в сучасних умовах та на перспективу є доволі актуальним. До останнього напрямку можна віднести облаштування під'їзними шляхами, паркувальними та оглядовими майданчиками, інформаційними щитами тощо. Для цього варто використовувати багатий досвід передових туристичних країн, у першу чергу європейських. У цьому зв'язку вже наявна співпраця з естонськими колегами, зокрема з Талліннським університетом, свідчить про перспективність поступового перетворення ферми-сироварні «Зелений Гай» на один з ключових туристичних хабів Дніпропетровщини, а у майбутньому – і всієї України.

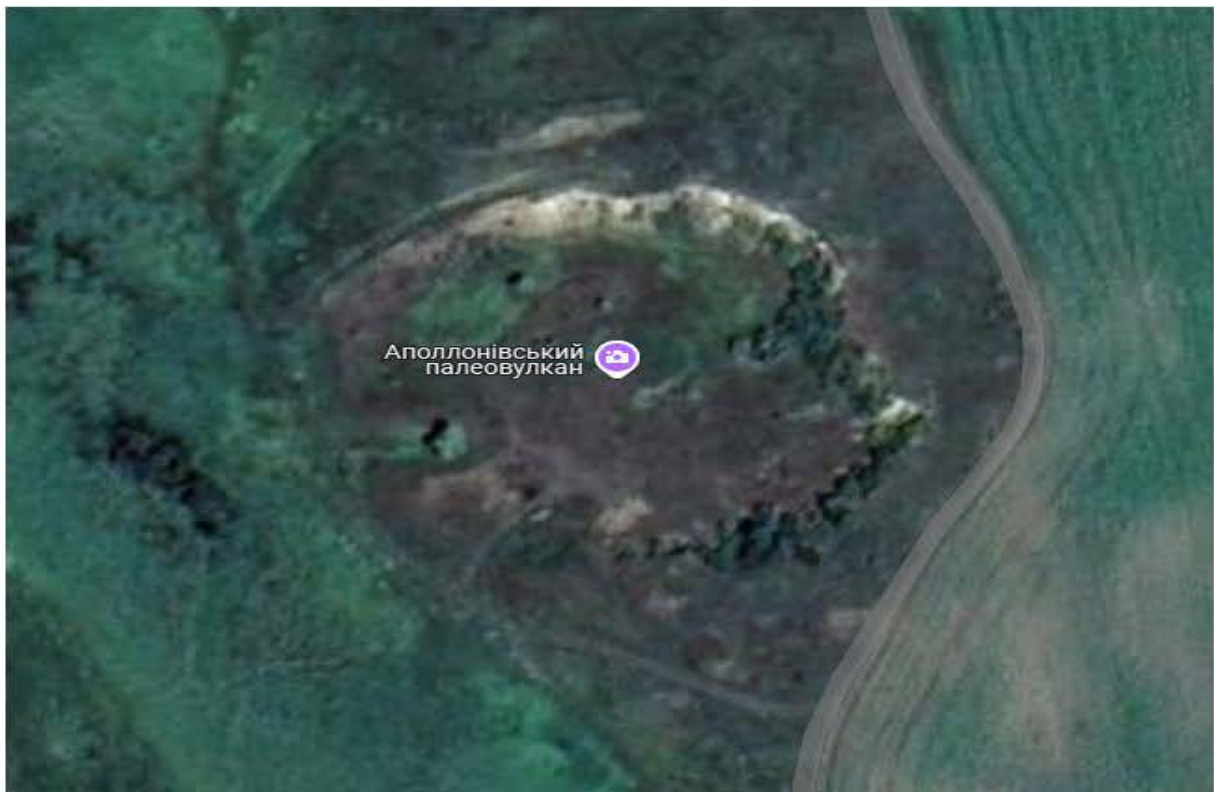

Рисунок 3.4 – Розташування Аполонівського палеовулкану [26]

І також на південному сході від села Зелений Гай знаходиться важлива культурно-історична пам'ятка, а саме село Чувиліне та Чувилін Яр (рис. 3.5). І село, і яр є цікавими місцями як з точки зору географії, так і історії, тож за умови успішного маркетингу, – і туризму. За результатами вивчення навколишньої території співробітниками ферми «Зелений Гай», у 2001 р. населення села Чувиліного становило 8 осіб, а станом на 2020 р. – лише 1 особа.

Чувилін Яр, ймовірно, названий від козацького прізвища або прізвиська «Чувила», і зараз має свою цікаву історію та шарм. Він згадується як місце, де колись жили запорізькі козаки, що додає йому історичного значення та певних ознак легенди. Також на цій території були одні з останніх історично зафіксованих зимовиків козаків [17].

Вказані обставини засвідчують перспективність і Чувиліного Яру як майбутнього туристичного осередку в межах діяльності зазначеного «Зеленогайського» туристичного хабу.

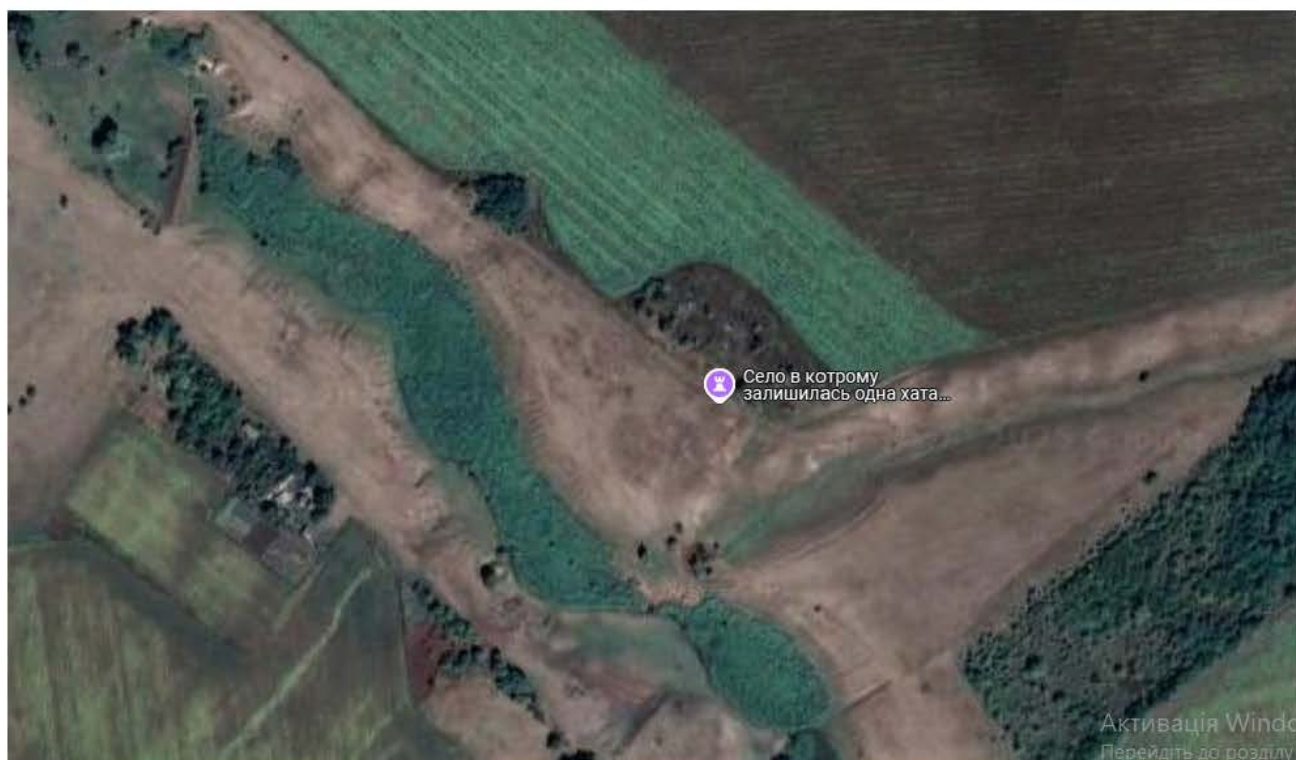

Рисунок 3.5 – Розташування села Чувилинного та Чувилинного Яру

Джерело: [32]

Навколо цих культурно-історичних та природних об'єктів і було створено тур під назвою «Перехрестя сили». Важливо зазначити, що точкою, яка стане основним у центром у цьому «перехресті», є карбонова ферма «Зелений Гай». Саме тут буде базуватися розміщення, проживання та харчування туристів під час цього туру, звідси буде здійснюватися старт радіальних туристичних заходів. Важливо зазначити, що подібних форм відпочинку на даний час немає на території Дніпропетровщини, тож цей тур може стати піонерним туристичним продуктом регіону та ексклюзивним початком розвитку таких маршрутів у якості повноцінних туристичних продуктів, та розвитку СЗТ в регіоні в цілому.

Також селище Зелений Гай, де розташована ферма, потрапила до п'ятірки сільських поселень України, які увійшли до списку п'яти найбільш «туристичних» сіл України, з метою участі в конкурсі «Кращі туристичні села», започаткованому ООН у 2021 р. та отримання у перспективі спеціального

статусу туристичного сільського поселення. Зелений Гай – єдине село, розташоване на східній частині нашої країни [21].

Ідея та побудова маршруту, хоч і є унікальною, має свій початок саме з ферми, на якій раніше було пройдено виробничу та переддипломну практику автором цієї праці. Це місце може стати провідним центром у розвитку СЗТ у повсякденний час, що дасть неабиякий поштовх до розробки нових турів та заохочування місцевих туристів до подорожей по території області.

Авторський тур «Перехрестя сили» .

День 1.

9:00 – Збір біля ТРЦ «Терра» (м. Дніпро, просп. Богдана Хмельницького, 118 Д) та відправлення до ферми «Зелений гай».

9:40 – Прибуття, заселення до кемпінгу.

10:00 – Оглядова екскурсія по фермі з розповіддю про історію ферми та історію регіону.

12:00 – Дегустація сирів власного виробництва.

12:30 – Обід.

13:00-16:50 – Вільний час, туристам надається можливість самостійно прогулятися фермою, завітати на пляж, а також відвідати пішохідний підвісний міст.

17:00 – Подорож на каяках до сурських скель із супроводом екскурсовода та екскурсія по річці Мокра Сура (рис. 3.6).

19:00 – Прибуття на місце локації.

19:30 – Вечеря приготованими на вогнищі стравами з м'яса та дегустація смаженого сиру халумі.

Ночівля буде відбуватися в наметах, приготовлених для кожної групи туристів. Намети розраховані на трьох осіб, не враховуючи маленьких дітей. Також є можливість використовувати власні намети. Також на території кемпінгу є зручний санвузол.

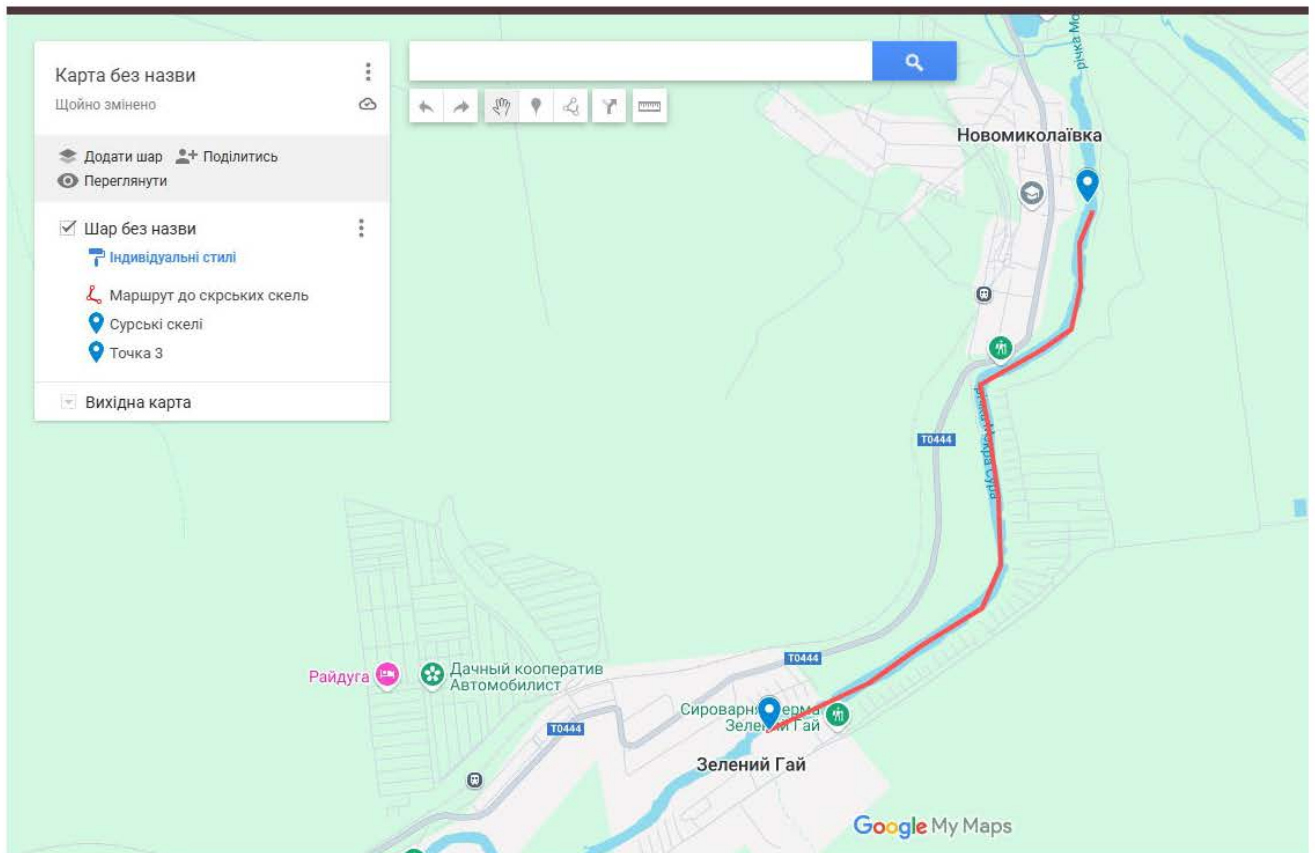

Рисунок 3.6 – Авторський маршрут до Сурських скель

Джерело: [5]

День 2.

8:30 – Підйом та сніданок.

9:00 – Подорож до Чувиліного яру та селища Чувиліне на велосипедах (рис. 3.7). Це місце є цікавим для туристів через його походження та місцеві легенди; також це село, де лишилась усього одна житлова хата.

13:00 – Повернення до ферми, обід.

13:40 – Екскурсія по цеху виготовлення сирів, майстер-клас по приготування молодого сиру.

16:00 – Виїзд до Новомиколаївського кар'єру, де буде можливість поплавати у чистій воді озера кар'єру та за бажання поплисти вздовж кар'єру на сапах, (також планується розширити цей захід опцією дайвінгу).

19:30 – Повернення до ферми, вечеря.

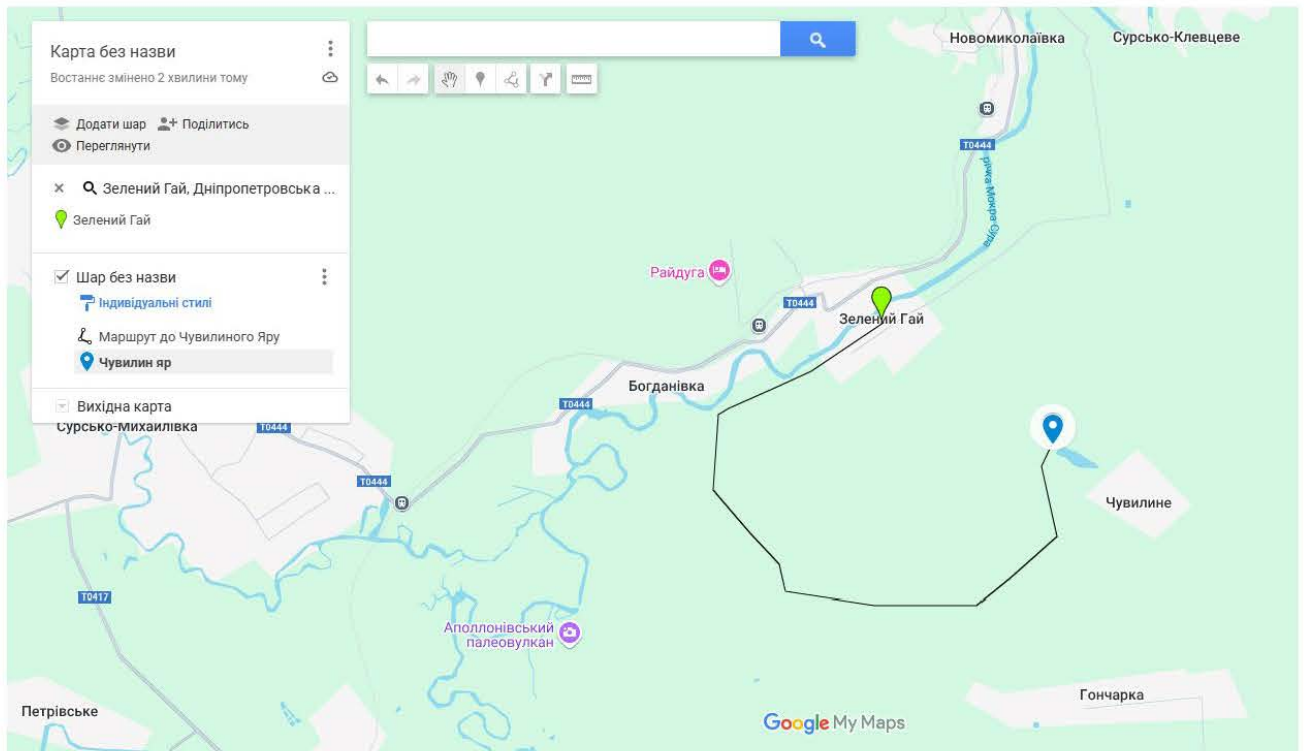

Рисунок 3.7 – Авторський маршрут до Чувиного яру

Джерело: [6]

День 3.

8:30 – Підйом та сніданок.

9:00 – Збір та подорож до Аполонівського палеовулкану (рис. 3.8), проведення екскурсії разом із фахівцем-геологом, та пікнік безпосередньо на території древнього жерла вулкану.

15:00 – Повернення до ферми.

15:30 – Можливість придбати сувеніри (сири продукти місцевого виготовлення, а також пам'ятні дрібниці)

16:30 – Відправлення до міста Дніпра.

17:15 прибуття до міста Дніпро, до ТРЦ «Терра» (просп. Богдана Хмельницького, 118 Д).

В цілому запропонований туристичний продукт можна розглядати як пілотний варіант багатоденної програми для подальшої туристичної розбудови місцевості на базі ферми-сироварні «Зелений Гай».

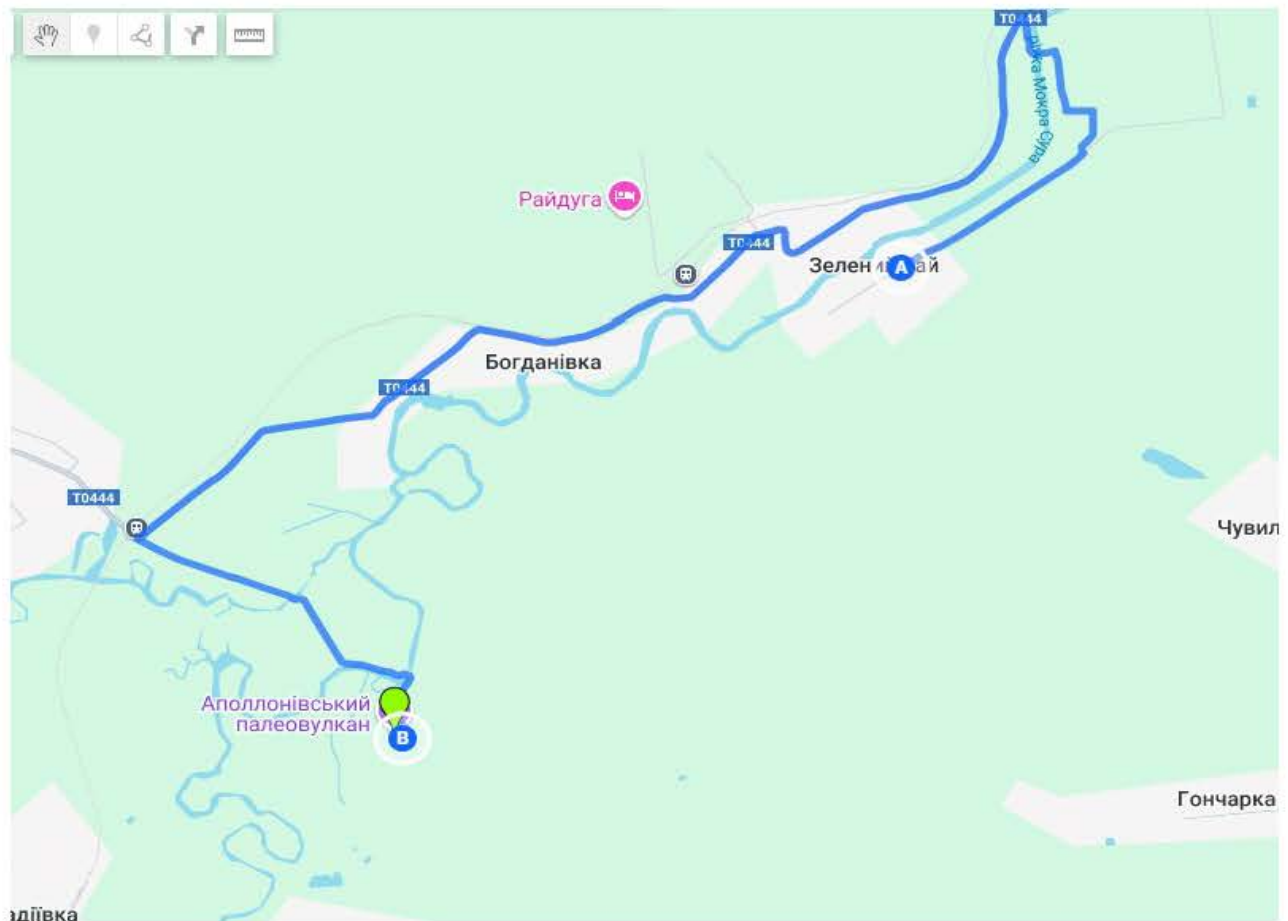

Рисунок 3.8 – Авторський маршрут до Аполонівського палеовулкану

Джерело: [4]

Таким чином, тур «Перехрестя сили» – це прогресивний тур, який своїм різноманіттям та активністю може зацікавити різні прошарки людей по всій Україні, а майбутньому – і за кордоном. Цей тур є гарним прикладом того, як під час повоєнної розбудови можна створювати маршрути, що стануть гарантійним поштовхом у сторону розвитку туризму в нашому регіоні.

3.3. Формування ціни та особливості виведення продукту на туристичний ринок

Формування вартості, собівартості та ціни туру залежить від цінової політики підприємства – організатора туру, у якості якого в нашому випадку виступає «Зелений гай» у наступних таблицях буде зображено основні продукти,

які ферма надає своїм відвідувачам. Ціни на окремі послуги ферми-сироварні «Зелений Гай» представлені у табл. 3.4.

Також важливо врахувати, що денна оренда автобуса з Дніпра до Зеленого Гаю буде коштувати 1500 гривень за середнім показником оренди.

Розрахунки.

Важливі примітки для розрахунків:

Проживання: Ми припускаємо, що група орендує намети.

Харчування: Триразове харчування включено.

Трансфер: вартість автобуса становить 1500 грн. в обидві сторони – це загальна вартість послуги. Для правильного розрахунку на одну особу її буде поділено на кількість учасників.

Таблиця 3.4 – Ціни на туристичні послуги ферми-сироварні «Зелений Гай»

Категорія відвідування	Тип відвідувача	Ціна (грн.)
Самостійне відвідування	Дорослі	250
	Діти 4-14 років	200
	Діти до 4 років	безкоштовно
Індивідуальна екскурсія (до 10 осіб)	Група / родина	3200
	Діти до 14 років	420
	Діти до 4 років	безкоштовно
Екскурсійне відвідування (у складі групи)	Дорослі	620
	Діти до 14 років	320
	Діти до 4 років	безкоштовно

Джерело: складено автором за [39]

Ціни на послуги окремих туристичних активностей по фермі подано в табл. 3.5.

Каяки: для групи з 16 осіб – 8 парних каяків.

Велосипеди: прокат велосипедів для 4-годинної поїздки до Чувиліного Яру (2×350 грн. = 700 грн. за велосипед).

Екскурсійне відвідування: ми використовуємо ціну 620 грн. за дорослого за екскурсійне відвідування у складі групи.

Таблиця 3.5 – Ціни на послуги туристичних активностей ферми-сироварні «Зелений Гай»

Активність	Опис	Ціна (грн.)
Оренда каяків (45 хв)	Родинний (2 дорослих і 1 дитина)	350
	Пара (2 дорослих)	350
	Індивідуальний (1 особа)	250
Кінні прогулянки (по колу з інструктором)	1 коло	100
	2 кола	170
	3 кола	250
Прокат велосипедів	1 година	200
	2 години	350
Трекінг	-	безкоштовно

Джерело: складено автором за [39]

Ціни на послуги проживання та харчування представлено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Ціни на послуги проживання та харчування на території ферми-сироварні «Зелений Гай» за добу.

Послуга	Опис	Ціна (грн.)
Кемпінг	З орендою намету	2000
	Зі своїм наметом	1500
Триразове харчування	На людину	250

Джерело: складено автором за [39]

Таблиця 3.7 – Ціни на додаткові послуги ферми-сироварні «Зелений Гай»

Послуга (продукт)	Ціна (грн.)
Дитяча зона	50 за дитину
Пікнік-зона	Безкоштовно
Туалети, рукомийники, питна вода	Безкоштовно
Прогулянка з тваринами	За попереднім узгодженням
Плато з 7 видів сиру	260

Джерело: складено автором за [39]

Інші послуги (дегустація, майстер-клас, пікнік, туалети, трекінг, прогулянки з тваринами) вважаються включеними у загальну вартість або є безкоштовними.

Розрахунок вартості туру.

Вартість з особи за 3 дні (базові послуги):

Проживання в кемпінгу (з орендою намету): 2000 грн. (за увесь тур).

Харчування (3 дні): $250 \text{ грн/день} \times 3 \text{ дні} = 750 \text{ грн.}$ (за тур).

Екскурсійне відвідування (у складі групи): 620 грн.

Прокат велосипедів (4 год): 700 грн.

Розрахунок для групи з 5 осіб:

Трансфер для 1 особи: $900 \text{ грн.} / 5 \text{ осіб} = 180 \text{ грн.}$

Каяки для 1 особи: для 5 осіб це 2 парні каяки ($2 \times 350 = 700 \text{ грн.}$) та один індивідуальний (250 грн.). Разом 950 грн. Для одного: $950 \text{ грн.} / 5 \text{ осіб} = 190 \text{ грн.}$

Всього для 1 особи: $2000 \text{ (проживання)} + 750 \text{ (харчування)} + 620 \text{ (екскурсія)} + 190 \text{ (каяки)} + 700 \text{ (велосипеди)} + 180 \text{ (трансфер)} = 4640 \text{ грн.}$

Загальна вартість для 5 осіб: $4640 \text{ грн.} \times 5 \text{ осіб} = 23200 \text{ грн.}$

Розрахунок для групи з 10 осіб.

Трансфер для 1 особи: $900 \text{ грн.} / 10 \text{ осіб} = 90 \text{ грн.}$

Каяки для 1 особи: для 10 осіб це 5 парних каяків ($5 \times 350 = 1750 \text{ грн.}$). Для однієї особи: $1750 \text{ грн.} / 10 \text{ осіб} = 175 \text{ грн.}$

Всього на 1 особу: $2000 \text{ (проживання)} + 750 \text{ (харчування)} + 620 \text{ (екскурсія)} + 175 \text{ (каяки)} + 700 \text{ (велосипеди)} + 90 \text{ (трансфер)} = 4335 \text{ грн.}$

Загальна вартість на 10 осіб: $4335 \text{ грн.} \times 10 \text{ осіб} = 43350 \text{ грн.}$

Розрахунок на групу з 16 осіб.

Трансфер на 1 особу: $900 \text{ грн.} / 16 \text{ осіб} = 56,25 \text{ грн.}$ (можна округлити до 56,25 грн. для точності, або 56 грн. для зручності розрахунків, але залишити точне значення).

Каяки на 1 особу: на 16 осіб це 8 парних каяків ($8 \times 350 = 2800 \text{ грн.}$). На одну особу: $2800 \text{ грн.} / 16 \text{ осіб} = 175 \text{ грн.}$

Всього для 1 особи: 2000 (проживання) + 750 (харчування) + 620 (екскурсія) + 175 (каяки) + 700 (велосипеди) + 56,25 (трансфер) = 4301,25 грн.

Загальна вартість для 16 осіб: 4301,25 грн. × 16 осіб = 68820 грн.

Собівартість туру на різну кількість туристів у групі представлено у табл.

3.8.

Розрахунок вартості туру з націнкою туроператора (15 %).

Загальна вартість туру без націнки (собівартість):

Від кількості осіб у групі залежить загальна вартість туру (без націнки):

5 осіб – 23200 грн.

10 осіб – 43350 грн.

16 осіб – 68820 грн.

Таблиця 3.8 – Собівартість туру «Перехрестя сили» для різної кількості туристів у групі

Кількість осіб у групі	Вартість на 1 особу	Загальна вартість туру
5 осіб	4 640 грн.	23 200 грн.
10 осіб	4 335 грн.	43 350 грн.
16 осіб	4301,25 грн.	68 820 грн.

Джерело: складено автором

Розрахунок вартості з націнкою 15 %:

Щоб додати націнку 15 %, множимо собівартість на 1,15.

Для групи з 5 осіб:

Вартість туру: 23200 грн.

Націнка туроператора (15 %) : $23200 \times 0,15 = 3480$ грн.

Кінцева вартість туру: $23200 + 3480 = 26680$ грн.

Для групи з 10 осіб:

Вартість туру: 43350 грн.

Націнка туроператора (15 %) : $43350 \times 0,15 = 6502,50$ грн.

Кінцева вартість туру: $43350 + 6502,50 = 49852,50$ грн.

Для групи з 16 осіб:

Вартість туру: 68820 грн.

Націнка туроператора (15 %): $68820 \times 0,15 = 10323$ грн.

Кінцева вартість туру: $68820 + 10323 = 79143$ грн.

Вартість туру на одну особу (включаючи націнку туроператора).

Щоб знайти вартість на одну особу, ділимо кінцеву загальну вартість туру для кожної групи на кількість людей у цій групі.

Для групи з 5 осіб:

Кінцева вартість туру: 26680 грн.

Кількість осіб: 5.

Вартість на особу: $26680 / 5 = 5336$ грн.

Для групи з 10 осіб:

Кінцева вартість туру: 49852,50 грн.

Кількість осіб: 10.

Вартість на особу: $49852,50 / 10 = 4985,25$ грн.

Для групи з 16 осіб:

Кінцева вартість туру: 79143 грн.

Кількість осіб: 16.

Вартість на особу: $79143 / 16 = 4946,44$ грн.

Точка беззбитковості.

Точка беззбитковості – це мінімальна кількість учасників, яку необхідно залучити, щоб покрити всі витрати (постійні та змінні) і не зазнати збитків. Це точка, де дохід дорівнює витратам, без прибутку [41]. Щоб розрахувати точку беззбитковості туру, нам потрібно використовувати наступні дані. Підсумкова вартість туру представлена в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Підсумкова вартість туру «Перехрестя сили»

Кількість осіб у групі	Фінальна вартість туру	Вартість на 1 особу
5 осіб	26680 грн.	5336 грн.
10 осіб	49852,50 грн.	4985.25 грн.
16 осіб	79143 грн.	4946.44 грн.

Джерело: Складено автором

Постійні витрати – це витрати, які не змінюються залежно від усіх учасників. Змінні витрати на одну особу – це витрати, які відображаються на кожному новому учаснику [41].

1. Витрати:

Постійні витрати:

Оренда автобуса: 900 грн.

Змінні витрати на особу:

Кемпінг (з орендою намету): 2000 грн.

Триразове харчування (3 дні): $250 \text{ грн/день} \times 3 \text{ дні} = 750 \text{ грн.}$

Екскурсійний візит (у складі групи): 620 грн.

Прокат велосипедів (4 роки): 700 грн.

Каяки: 175 грн. (використовуємо середнє значення, припускаючи, що більшість каяків орендуються парами, що є найефективнішим варіантом на особу).

Загальні змінні витрати на особу: $2000 + 750 + 620 + 700 + 175 = 4245 \text{ грн.}$

2. Розрахунок точки беззбитковості.

Для розрахунку точки беззбитковості нам потрібно застосувати ціну, за якою туроператор продаватиме тур, щоб покрити свої витрати (без урахування 15 % прибутку).

Припустимо, що туроператор розраховує свою базову ціну таким чином, щоб вона покривала всі витрати для групи з 10 осіб (це була «середня» група в наших попередніх розрахунках, і ціна для якої є оптимальною для неї).

Загальна вартість туру для 10 осіб (без урахування 15 % прибутку туроператора):

Постійні витрати: 900 грн.

Змінні витрати для 10 осіб: $10 \text{ осіб} \times 4245 \text{ грн./особа} = 42450 \text{ грн.}$

Загальна вартість на 10 осіб: $900 + 42450 = 43350 \text{ грн.}$

Вартість на особу (якщо група з 10 осіб):

$43350 \text{ грн.} / 10 \text{ осіб} = 4335 \text{ грн.}$

Ця ціна (4335 грн.) – це те, що туроператор мав би стягнути з кожної особи, щоб покрити всі витрати, якби в групі було 10 осіб. Це наша «ціна беззбитковості».

Внесок у фіксовані витрати на особу.

Фіксовані витрати на особу – це частина ціни, яка залишається після покриття змінних витрат і яка йде на покриття поточних витрат [41].

Ціна на особу (точка беззбитковості): змінні витрати на особу = 4335 грн.
- 4245 грн. = 90 грн.

Точка беззбитковості (кількість осіб):

Фіксовані витрати / Внесок у фіксовані витрати на особу:

900 грн. / 90 грн. = 10 осіб.

Висновок.

Туроператору необхідно залучити щонайменше 10 учасників, щоб покрити всі свої витрати (фіксовані та змінні) та досягти точки беззбитковості.

Це означає, що якщо в турі 10 осіб, туроператор покриває всі витрати на автобус, проживання, харчування, екскурсії, велосипеди та каяки. Кожен учасник, починаючи з 11-го, вже принесе чистий прибуток (до застосування остаточних 15 % від ціни туроператора).

Таким чином, даний тур є доволі прогресивним та компактним для багатьох людей, особливо привабливою частиною цього туру є відносно невисока ціна та невеликі витрати для його реалізації. При правильному та систематичному підході цей тур завжди знайде попит та стане підґрунтям для розбудови маршрутів у даному регіоні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами виконання третього розділу отримано наступні висновки.

1. Ферма-сироварня «Зелений Гай» є чудовим плацдармом для створення турів для великої кількості людей, зацікавлених різними темами та ідеями цього

місця. Це місце чудово підходить для відпочинку різних верств населення, а також сприяє рекреації та відновленню здоров'я й тонусу людей, які потрапляють сюди. Основними перевагами цього місця є його віддаленість від великих міст та індустріальних районів, унікальний природний осередок, наявність поруч водойми, що сприяє релаксації, повністю домашня продукція, що виготовляється прямо на місці, а також вдало розроблене планування місця, що дозволяє легко і без перешкод рухатись по території.

2. Авторський тур «Перехрестя сили» – це прогресивний тур, який своїм різноманіттям та активністю може зацікавити різні прошарки людей по всій Україні, а у майбутньому – також і іноземців. Цей тур є гарним прикладом того, як під час повоєнної розбудови можна створювати маршрути, що стануть важливим поштовхом у бік розвитку туризму в нашому регіоні. З переваг цього туру можна виділити відвідування унікальних у регіоні місцевостей, головним чином Аполонівського палеовулкану та Новомиколаївського кар'єру. Також із переваг можна виділити активність відпочинку під час реалізації даного туру, які дадуть потрібну енергію та зможуть укріпити фізичні можливості туристів. В цілому даний тур надає максимум можливостей, які можуть бути у турах СЗТ.

3. Розроблений та запропонований автором тур є доволі прогресивним і доступним для багатьох людей, важливою конкурентною перевагою цього туру є відносно невисока ціна та незначні витрати на його реалізацію. При правильному та систематичному підході і грамотному маркетингу цей тур завжди знайде попит та стане гарантією для розбудови системи туристичних маршрутів у даному регіоні. Саме завдяки прогресивності та наповненості туру, його окупність не є має стати проблемою для туристичної компанії. Упевненості в цьому додає той факт, що ферма «Зелений гай» вже є доволі популярним місцем для туристів у регіоні. Тож тур «Перехрестя сили» при правильному доопрацюванні може стати проривним, не тільки для СЗТ, а для сфери туризму в цілому.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи отримано наступні висновки.

1. Встановлено, що сільський зелений туризм є досить перспективним напрямком у розвитку внутрішнього туризму та прикладом сучасних тенденцій розвитку туризму як в Україні, так і в усьому світі. Даний вид туристичної діяльності є гарним прикладом мотивації розвитку сільських регіонів, а також збереження національних та місцевих традицій і цінностей. Із основних сутностей СЗТ можна зазначити такі: відпочинок у сільській місцевості, рекреаційна складова, екологічна складова, культурна складова та взаємодія з оточенням. Розуміння сутності та класифікацій СЗТ дозволить забезпечити стрімкі темпи у розвитку туризму в цілому. Також при цьому варто враховувати основні класифікації СЗТ, а саме: за метою подорожі, за тривалістю перебування, за рівнем комфорту.

2. Визначено, що в Україні в сучасних умовах немає окремого законодавчого регулювання СЗТ, що наразі є причиною неквапливих та дуже помірних темпів розвитку даного виду туризму. На жаль, чинні закони «Про туризм» та «Про особисте селянське господарство» врегульовують цю галузь лише фрагментарно, через що і не відбувається стрімкого та інтенсивного розвитку СЗТ. Також дуже впливовим фактором є нинішній стан в країні. Наразі на території держави йде повномасштабна війна, що створює велику кількість проблем у питаннях логістики, законодавчого контролю, переміщень всередині країни та розвитку туризму в цілому. Також було визначено основні категорії викликів та проблем, а саме: безпекові ризики та обмеження пересування, руйнування інфраструктури, економічну кризу, міграційні процеси, зміну пріоритетів і потреб, ускладнення ведення бізнесу.

3. Виявлено, що сільський зелений туризм у Дніпропетровській області із самого початку свого існування має неабиякий потенціал, що формує стабільну

та ефективну базу для його розвитку в майбутньому. Природні та культурні особливості регіону на додачу до стійкого економічного підґрунтя у свій час створили велику кількість маршрутів та туристичних продуктів, якими користуються і зараз. Основним об'єктом є село Петриківка, яка стала центром розвитку СЗТ в регіоні. Також із важливих місцевостей для розвитку СЗТ можна виділити Павлоградський район, Самар та околиці, а також Верхньодніпровськ та околиці. Наразі основна задача полягає у тому, аби закріплювати та розвивати існуюче та впроваджувати нове.

4. Сучасний стан СЗТ в області має свої основні тенденції в умовах воєнного стану. Серед тенденцій можна виділити такі: активізація зусиль розвитку маркетингу підприємств, розширення пропозицій та більший акцент на індивідуальність послуг для кожного туриста. Зараз існує доволі велика кількість етносадиб – туристичних об'єктів, які працюють і розвиваються у цьому форматі. З основних можна виділити Козацький хутір «Галушківка», ферму-сироварню «Зелений Гай», зелену садибу «Благодатне» та «Етнохутір Козацька Січ».

5. Було виявлено, які основні проблеми наразі існують у розвитку СЗТ, серед них можна виділити економічні труднощі, руйнування туристичних об'єктів, кадрові проблеми та обмеження в інвестиційній діяльності. Також було окреслено характерні дії, що варто робити вже зараз, аби ці проблеми не погіршували стан даного виду туризму надалі. Проблеми ведуть за собою блоки наслідків, що нажаль доволі серйозно заважають розвитку СЗТ, проте з детальним аналізом кожного з них відкривається можливість у подальшому ці перешкоди оминати, або проходити їх з мінімальними втратами, дозволяючи СЗТ швидше та ефективніше розвиватися. Серед основних блоків проблем було виділено: обмеження в пересуванні, втрата інтересу іноземних туристів, проблеми з постачанням ресурсів та продуктів і зниження потреби у туризмі.

6. Ферма-сироварня «Зелений Гай» є чудовим плацдармом для створення турів для великої кількості людей, зацікавлених різними темами та ідеями цього

місця. Це місце чудово підходить для різних верств населення, а також сприяє рекреації та відновленню здоров'я й тонусу людей, які потрапляють сюди. Основними перевагами цього місця є віддаленість від великих міст та індустріальних районів, унікальний природний осередок, наявність поруч водойми, що сприяє релаксації, повністю домашня продукція, що виготовляється прямо на місці, також вдало розроблене планування місця, що дозволяє легко і без перешкод рухатись по території.

7. Розроблений та запропонований в роботі авторський тур «Перехрестя сили» – це прогресивний тур, який своїм різноманіттям та активністю може зацікавити різні прошарки людей по всій Україні, а у майбутньому – також і іноземців. Цей тур є гарним прикладом того, як під час повоєнної розбудови можна створювати маршрути, що стануть гарантійним поштовхом у сторону розвитку туризму в нашому регіоні. З переваг цього туру можна виділити відвідування унікальних в регіоні місцевостей, головним чином Аполонівського палеовулкану та Новомиколаївського кар'єру. Також із переваг можна виділити активність відпочинку під час реалізації даного туру, які дадуть потрібну енергію та зможуть укріпити фізичні можливості туристів. В цілому даний тур надає максимум можливостей, які можуть бути у турах СЗТ.

8. У результаті проведеної роботи було доведено, що даний тур є доволі прогресивним та доступним для багатьох людей, важливою конкурентною перевагою цього туру є відносно невисока ціна та відносно невеликі витрати на його реалізацію. При правильному та систематичному підході і грамотному маркетингу цей тур завжди знайде попит та стане важливим підґрунтям для розбудови системи туристичних маршрутів у даному регіоні. Саме завдяки прогресивності та наповненості туру його окупність не є має стати проблемою для туристичної компанії. Упевненості в цьому додає той факт, що ферма «Зелений гай» вже є доволі популярним місцем для туристів в регіоні. Тож тур «Перехрестя сили» при правильному доопрацюванні може стати проривним не лише для СЗТ, а для сфери туризму в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kantar S., Svržnjak K. Development of Sustainable Rural Tourism. *DETUROPE – The Central European Journal of Tourism and Regional Development*. 2017. Vol. 9. Issue 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/319976950_Development_of_Sustainable_Rural_Tourism
2. Soták-Benedeková L., Rybářová J., Tometzová D., Seňová A., Rybář R. Comprehensive Analysis of Rural Tourism Development: Historical Evolution, Current Trends, and Future Prospects. *Sustainability*. 2025. Volume 17. Issue 3. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/17/3/1045>
3. Zhang B., Yang Sh. Empirical research on the suitability of rural tourism development based on fuzzy comprehensive evaluation method. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*. 2024. Volume 9. Issue 1. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/amns-2024-0119>
4. Авторський маршрут до Аполонівського палеовулкану URL: <https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1akJoX5ZWkVuTonLLS60GHZjNGaO-Eec&usp=sharing>
5. Авторський маршрут до Сурських скель URL: <https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1ke6M9oMNFSSSE0qUGDhe9GvFiovh5qS4&usp=sharing>
6. Авторський маршрут до Училищного яру URL: <https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1DRM4BTCK8IrQOQXYxttNoyaendTF7A4&usp=sharing>
7. Батиченко С. П. , Мельник Л. В. Сільський зелений туризм в Україні – стратегічна складова розвитку сільських територій. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. Випуск 4. 2024. С. 56-62. URL: <https://salolii/A43151D>

8. Всесвітня туристична організація. Офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org/>
9. Горб К. М., Дуленко О. М. Розвиток програмного сільського туризму у Дніпропетровській області. *Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10 листопада 2023 р.* Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 162-165. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2023/conf/1.6/TtaGRG-2023.pdf
10. Деякі питання діяльності Державного агентства розвитку туризму. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 р. № 1162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>
11. Долинська О. О., Гуцал Л. А., Гільберг Т. Г. Сільський туризм в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4250/4175>
12. Закон України «Про туризм». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1282-15?utm_source=chatgpt.com#Text
13. Зелений туризм – Дніпропетровська область. *Rest place*. URL: <https://restplace.com.ua/uk/tourism?tid=12>
14. Кадош С. В., Редько В. Є. Теоретичні і практичні аспекти розвитку сільського туризму в Дніпропетровській області. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/74.pdf
15. Концепція інтегрованого розвитку міста Павлограда на період до 2025 року. URL: <https://tinyurl.com/4rr35bn2> Стратегія розвитку Личківської об'єднаної територіальної громади на 2020-2027 рр. URL: <https://salo.li/cE779a4>
16. Куліченко О. Туризм і страхування. *Бізнес-консультант*. 2006. № 7 (39). С. 52. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0050697-06?utm_source=chatgpt.com#Text

17. Мільчев В. І. Конфігурація та устрій вольностей Війська Запорозького Низового за часів Нової Січі. *Zaporizhzhia Historical Review*. № 1 (20). С. 29-35. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/1627>

18. Музей на дні затопленого Новомиколаївського кар'єру. 11 канал. 30.07.2020. URL: <https://11tv.dp.ua/news/dp/20200730-muzej-na-dni-zatoplenogo-novomykolayivskogo-karyeru.html>

19. Офіційна Instagram-сторінка карбонової ферми-сироварні «Зелений гай». URL: https://www.instagram.com/sirovarnia_zeleniy_gai?igsh=azlnam9lZTVoam9t

20. Офіційний онлайн-ресурс садиби «Козацький хутір Галушківка». URL: <http://galushkivka.com/>

21. П'ять сіл що можуть увійти до мережі ООН туризм та отримати спеціальний статус URL: <https://surl.li/kmqiio>

22. Петриківка: мальовничий дивосвіт / уклад. О. О. Скаченко. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. 96 с. URL: <https://lib.knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Petrikivka-2017.pdf>

23. Петриківська селищна ОТГ. URL: <https://tinyurl.com/2tac7uzp>

24. Погончук Я. Вас це вразить: які таємниці приховує стародавній вулкан на Дніпропетровщині. 24 канал. 16.08.2024. URL: https://24tv.ua/trends24/apollonivskiy-paleovulkan-dnipropetrovshhini-shho-pro-nogo-vidomo_n2619706

25. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Петриківської селищної ради на 2025 рік. URL: https://petrykivka.dp.gov.ua/nasha-gromad%D0%B0/programa-rozvitku?utm_source=chatgpt.com

26. Розташування Аполонівського палеовулкану. URL: <https://tinyurl.com/msas9cd4>

27. Розташування Зеленої садиби «Благодатне» URL: <https://surl.li/ovlakz>

28. Розташування Карбонової ферми-сироварні «Зелений Гай». URL: <https://surl.li/glwyhg>

29. Розташування Новомиколаївського кар'єру. URL: <https://surl.li/ddogfr>
30. Розташування Садоби «Козацький хутір Галушківка» URL: <https://surl.gd/ehwjtt>
31. Розташування садоби сільського туризму «Етно-хутір Козацька Січ». URL: <https://surl.li/csmere>
32. Розташування села Чувирино та Чувирино Яру URL: <https://tinyurl.com/muy52mbw>
33. Розташування селища Петриківки. URL: <https://tinyurl.com/mr2767a9>
34. Розташування ферми «Зелений гай» на перехресті сил. URL : <https://surl.li/qdxlan>
35. Самаріна І. Розвиток сільського зеленого туризму на Дніпропетровщині. *Агробізнес*. 30 листопада 2024 р. URL: <https://surl.li/phprtu>
36. Сільський зелений туризм : бібліогр. покажч. / Полтав. держ. аграр. акад. Уклад. Л. Д. Пащенко ; відп. за вип. С. В. Макарець. Полтава : ПДАА, 2019. 56 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/3165/silskyyturyzmvukrayini.pdf>
37. Туризм та креативні індустрії: сучасні виклики. Збірник наукових праць II Міжнародної науково-практичної конференції (28 квітня 2023 р.). Дніпро: Видавець Біла К. О., 2023. 212 с. URL: <https://tinyurl.com/3w6fzpwh>
38. Туристична галузь України під час війни: виклики, загрози, шляхи виходу з кризи : монографія / За заг. редакцією д. е. н., проф. М. Ю. Барна. Львів : ЛТЕУ, 2024. 280 с. URL: <https://fakultet.site/data/monograph2024.pdf>
39. Ферма-сироварня «Зелений Гай» Офіційний сайт. URL: <https://www.zelenyygay.com/>
40. Шостак В., Сіренко А. «Він бачив, як зароджується перше життя на Землі»: на Дніпропетровщині є згаслий вулкан. *Суспільне Дніпро*. 16.10.2024. URL: <https://surl.li/xhzhci>
41. Загальний український словник URL: <https://slovnyk.ua/index.php>

ДОДАТКИ

Додаток А

Сертифікат автора про участь у хакатоні «Диверсифікація сільської економіки через мережу громадських консультаційних центрів туризму»

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

Дуленко Олександр Максимович

взяв участь у ХАКАТОНІ «ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ГРОМАДСЬКИХ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ТУРИЗМУ»

за підтримки Естонського центру міжнародного розвитку та Талліннського університету

24 жовтня 2023 року

с. Новомиколаївка,
с. Зелений Гай (Реабілітаційний центр «Зелений Гай»),
Дніпропетровська обл.

